

Možnosti trávení volného času nabízené neziskovými organizacemi pro sociálně znevýhodněné děti 1. stupně ZŠ

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Barbara Puchalová**
Vedoucí práce: Mgr. Lucie Hubertová, Ph.D.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbara Puchalová**
Osobní číslo: **P14000223**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Možnosti trávení volného času nabízené neziskovými organizacemi pro sociálně znevýhodněné děti 1. stupně ZŠ**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíle

1/Popsat činnost 3 celopražských neziskových organizací působících v oblasti volnočasových aktivit pro děti z 1. stupně ZŠ ze sociálně znevýhodněného prostředí.

2/Analyzovat činnost (tj. nabídku služeb, průběh služeb, efektivitu služeb) neziskové organizace Inclusio, o.p.s působící v oblasti volnočasových aktivit pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Činnost organizace bude analyzována 1/ z pozice spolupracující základní školy, 2/ z pozice neziskové organizace Inclusio, o.p.s.

Požadavky

Minimálně 1x měsíčně osobní konzultace s vedoucím práce.

Metody

Kvalitativní výzkum - obsahová analýza materiálů neziskových organizací (výroční zprávy, webové stránky, informační materiály), obsahová analýza rozhovorů (pracovníci o.p.s. Inclusion, pedagogičtí pracovníci ZŠ Grafická, Praha 5)

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BACHMANN, Pavel; VÍTEK, Arnošt. Vybrané kapitoly z managementu nejen pro speciální pedagogy, Hradec Králové: Gaudeamus, 135 s.

BARTOŇOVÁ, Miroslava; OPATRÍLOVÁ, Dagmar; VÍTKOVÁ, Marie. Přístupy k dětem a mládeži se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním mimo školu: texty k distančnímu vzdělávání, Brno: Paido, 2013. 221 s.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál, 2005. 408 s.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času, Praha: Portál, 2008. 221 s.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lucie Hubertová

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **16. června 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. května 2017**

prof. RNDr. Jan Píček, CSC.
děkan

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. června 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Hubertové, Ph.D., za odborné vedení, vstřícnost a cenné rady při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala Veronice Murínové a Mgr. Tomášovi Petránkovi.

Anotace

Tato práce se věnuje problematice trávení volného času dětí vyrůstajících ve špatných nebo narušených sociálních podmínkách. Cílem práce je zjistit možnosti trávení volného času nabízené neziskovými organizacemi pro sociálně znevýhodněné jedince.

Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část se věnuje rozboru a analýze činnosti tří neziskových organizací a pojmům vztahujícím se k tématu bakalářské práce. Praktická část provádí kvalitativní výzkum zaměřený na činnost neziskové organizace Inclusio, o. p. s.

Klíčová slova

Nezisková organizace, sociální znevýhodnění, Inclusio, o. p. s., volnočasové aktivity, základní škola.

Annotation

This thesis deals with the issue of spending leisure time of children growing up in bad or disturbed social conditions. The aim of the thesis is to find out the possibilities of spending leisure time offered by non-profit organizations for socially disadvantaged individuals.

The thesis is divided into two parts. The theoretical part deals with the analysis of activities of three non-profit organizations and concepts related to the topic of bachelor thesis. The practical part performs qualitative research focused on the activities of non-profit organization called Inklusio, o. p. s.

Keywords

Non-profit organization, social disadvantage, Inklusio, o. p. s., leisure time activities, elementary school.

Obsah

Úvod	12
Teoretická část.....	14
1. Pedagogika volného času.....	14
1.1. Funkce volného času	14
1.2. Význam správného trávení volného času	16
2. Děti sociálně znevýhodněné	17
2.1. Prostředí.....	17
2.2. Sociální vyloučení	18
2.3. Sociální skupiny	19
2.4. Rodina.....	20
2.5. Sociálně patologické jevy	21
3. Neziskové organizace	23
3.1. Pojem nezisková organizace.....	23
3.1.1. Vybrané druhy neziskových organizací.....	24
3.2. Neziskové organizace provozující volnočasové aktivity.....	25
3.2.1. Zákon o sociálních službách	25
3.2.2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	26

3.2.3.	Ministerstvo práce a sociálních věcí	27
4.	Konkrétní neziskové organizace	28
4.1.	Barevný svět dětí, z. s.	28
4.1.1.	Barevný svět dětí, z. s. – analýza výročních zpráv z let 2013–2015	30
4.2.	Inclusio, o. p. s.	31
4.2.1.	Inclusio, o. p. s. – analýza výročních zpráv z let 2013–2015	33
4.3.	Člověk v tísni, o. p. s.	33
4.3.1.	Člověk v tísni, o. p. s. – analýza výročních zpráv z let 2013–2015.....	35
	Praktická část.....	41
5.	Úvod do praktické části	41
5.1.	Kvalitativní zpracování dat.....	41
5.1.1.	Výzkumné otázky	41
5.2.	Předmět výzkumu	42
5.3.	Výzkumný soubor.....	42
5.4.	Metoda sběru dat	42
5.5.	Etické aspekty výzkumu	44
5.6.	Prezentace výsledků praktické části	44
5.6.1.	Učitelé.....	44
5.6.2.	Organizátoři	55
5.7.	Shrnutí, diskuze výsledků.....	68

Závěr.....	71
Seznam použitých zdrojů	73

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Vliv prostředí na jedince	17
Obrázek 2 – Počet spolupracujících dobrovolníků	36
Obrázek 3 – Počet vydaných vzdělávacích publikací	38
Obrázek 4 – Počet nízkoprahových zařízení	39
Obrázek 5 – Počet dětí navštěvujících nízkoprahová zařízení	39
Obrázek 6 – Počet dětí využívajících vzdělávací služby	40

Seznam symbolů a zkratek

%	procento
al.	alii (kolektiv)
atd.	a tak dále
IVP	individuální vzdělávací plán
Kč	koruna česká
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
NO	nezisková organizace
O1	organizátor číslo 1
O2	organizátor číslo 2
O3	organizátor číslo 3
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
OPS	obecně prospěšná společnost
OSPOD	orgán sociálně právní ochrany dětí
r.	rok
s.	strana
TV	televize
tzv.	tak zvaný
U1	učitel číslo 1
U2	učitel číslo 2
U3	učitel číslo 3
ZŠ	základní škola
z. s.	zapsaný spolek

Úvod

Činnost některých neziskových organizací poskytuje vhodné způsoby trávení volného času dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí, ve kterém jsou tyto možnosti z různých důvodů limitovány. Těmto dětem jsou často nedostupné aktivity běžně nabízené školami nebo jinými organizacemi, a to hlavně z finančních důvodů. V rámci svého zaměstnání se s takovými dětmi setkávám ve velké míře. Pracuji na základní škole Grafická v Praze, kde studuje mnoho dětí se špatným sociálním zázemím. Tato škola spolupracuje s několika neziskovými organizacemi, které část svojí činnosti směřují právě k pomoci těmto dětem. U některých organizací se jedná i o hlavní činnost. Lidé pracující v těchto organizacích nemají zjištěné důvody, jejich práce je těší a odměnou jsou pro ně viditelné výsledky.

Pro děti, které tyto možnosti využívají, mají poskytované služby velký význam. Nejedná se jen o zdravé trávení volného času jako takové, děti si zlepšují také sociální dovednosti, učí se vhodným návykům, zlepšují si i studijní výsledky. Od pracovníků neziskových organizací se jim dostává také pozornosti a individuální péče, což jim často v jejich domácím prostředí schází.

Pro tuto práci jsem si vybrala tři neziskové organizace, které reprezentují různé způsoby práce s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí. Nezisková organizace Barevný svět dětí, z. s., v rámci projektu Kámoš školí asistenty, kteří se individuálně věnují konkrétnímu dítěti v jejich volném čase, a to nejen na půdě organizace, ale doprovází je i na různé akce.

Inclusio, o. p. s., provozuje svoji činnost přímo na půdě partnerské školy, a to formou pravidelného volnočasového kroužku. Tato organizace spolupracuje se školou, ve které jsem zaměstnána, a věnuje se jí praktická část této práce.

Organizace Člověk v tísni, o. p. s., provozuje vlastní nízkoprahová zařízení a předškolní kluby, do kterých děti docházejí, a také organizuje workshopy pro učitele, pedagogické pracovníky i rodiče. Vydává také vzdělávací publikace a metodiky pro asistenty učitele.

Teoretická část této práce je rozdělena do čtyř částí. První část se zabývá vysvětlením pojmů souvisejících s problematikou správného trávení volného času, se zvláštním zřetelem na tuto problematiku u dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Druhá část se věnuje faktorům

způsobujícím sociální znevýhodnění dětí a popisuje jejich vznik a působení. Třetí část popisuje rozdělení a činnost neziskových organizací, zákony vymežující jejich činnost a způsoby jejich financování. Čtvrtá část se věnuje vybraným neziskovým organizacím, konkrétně těm odvětvím jejich činnosti, které souvisí s tématem práce, a analýze jejich výročních zpráv.

Praktická část práce rozebírá činnost projektu Imagion organizace Inclusio, o. p. s., na základě zpracování dat z rozhovorů, které byly poskytnuty pracovníky neziskové organizace a učiteli základní školy, kde organizace působí.

Teoretická část

1. Pedagogika volného času

Pedagogika volného času je jednou z pedagogických disciplín. Zabývá se výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase a pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje osobnosti člověka v různých věkových obdobích – dětí, mládeže, dospělých v produktivním věku, i seniorů ve volném čase (Pávková 2014, s. 8). Pedagogika volného času úzce souvisí s pojmem volný čas.

Věda o volném čase zkoumá vznik volného času, rozvoj jeho rozsahu a funkcí, i podmíněnost společenským kontextem. Řeší jeho pronikání mezi mladou populaci, pro kterou je významnou podmínkou jejího současného života i perspektivou úspěšného rozvoje (Hofbauer, et al. 2011, s. 14). Obecná definice volného času je pro každého z nás odlišná. Některý jedinec chápe volný čas jako odpočinek s knihou v ruce, jiný jako aktivně prožitý čas, například sportem, který si během každodenních povinností musí odeprít, a vyčkat na chvíli volného času. Kvalitně strávený volný čas nám přináší pocit uvolnění a odpočinku. Dětem a mládeži je potřeba udat správný směr trávení volného času a vymezit tento pojem řízením aktivit.

Protože se jedná o disciplínu pedagogickou, je základem volnočasových aktivit výchova. Termín výchova je chápán jako dlouhodobé a záměrné působení vychovávajícího na vychovávaného, a to v pozitivním smyslu. Výchova ve volném čase je tedy souborem záměrně vytvořených, cílevědomých aktivit, protože se ale jedná o specifickou část výchovy, probíhá v určitých podmínkách a má své specifické cíle. (Pávková, et al. 2011, s. 67).

1.1. Funkce volného času

Výchovně-vzdělávací

Nabízí se zde možnost působení na všechny složky osobnosti (tělesnou, psychickou, sociální) formou dobře volených pedagogických prostředků. Prostřednictvím pestrých a zajímavých činností se děti motivují ke společensky žádoucímu využívání volného času, k získávání nových vědomostí, dovedností i návyků, a tím i k rozvoji poznávacích procesů

a k celoživotnímu vzdělávání. Souběžně se během tohoto procesu u dětí a mládeže rozvíjejí poznávací procesy, které utvářejí žádoucí rysy osobnosti (Pávková, et al. 2011, s. 72). Dochází k uspokojování potřeb jedince a k jeho seberealizaci.

Zdravotní

Zdravotní funkce jsou také velmi důležitou součástí výchovného působení na děti a mládež ve volném čase. Výchovné působení zde podporuje zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj (Pávková, et al. 2011, s. 72). Zdravotní výchova přispívá k vytváření správných zdravotních návyků i pro každodenní režim, a tím velkou měrou napomáhá, hlavně mladším dětem, vytvářet si zdravý životní styl. Jedná se o návyky dodržování základní hygieny nebo správného stravování. Důležitou roli hrají pohybové aktivity, sportovní činnosti nahrazující dlouhé sezení ve školní lavici nebo u počítače. V neposlední řadě svou roli sehrává i příjemné prostředí, ve kterém děti mohou trávit svůj volný čas (Pávková, et al. 2002, s. 40).

Sociální

Sociální funkce vyrovnávají ve výchově ve volném čase rozdíly mezi materiálními a psychologickými podmínkami v rodinách dětí. Poskytují dětem nácvik komunikačních dovedností, rozvoj sociálních kompetencí a seznamují je s pravidly společenského chování (Pávková, et al. 2002, s. 40).

Preventivní

Vzhledem k tomu, že děti ze sociálně znevýhodněného prostředí čelí většímu riziku výskytu působení negativních či patologických jevů jejich okolí během trávení volného času, považují tuto funkci za stěžejní v rámci této práce.

V dnešní době je prevence nežádoucích jevů obecně pokládána za velmi důležitou, a to ve všech odvětvích lidského života.

Ve výchově dětí, ať už v důsledku přílišné zaměstnanosti rodičů, nebo jejich nevzdělanosti a lhostejnosti ke způsobům, jakým jejich potomci tráví volný čas, je pro děti snazší dostat se k nevhodným možnostem trávení volného času. Neziskové organizace vyhledáváním těchto dětí částečně toto riziko eliminují a vštěpují dětem zásady správně tráveného volného času.

Preventivním působením napravují vznikající problémové vzorce chování účinněji a snadněji než v případech dětí, které si je již osvojily.

Funkce prevence probíhá v oblastech prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Jako příklad můžeme uvést oblasti kriminality a delikvence, závislosti, záškoláctví, šikany, xenofobie, rasismu nebo závislosti na počítači. V této práci se jedná hlavně o primární¹ a sekundární² prevenci. (Pávková, et al. 2002, s. 41)

1.2. Význam správného trávení volného času

Správné a smysluplné trávení volného času je pro děti ze sociálně vyloučených lokalit často klíčovým faktorem pro jejich budoucí vývoj, protože právě ve volném čase se nejčastěji dostávají do nevhodné společnosti a získávají návyky, které se neslučují s možností dobrého uplatnění v dospělosti. Neziskové organizace poskytují dětem ze sociálně znevýhodněných lokalit různé možnosti, jak kvalitněji a smysluplněji trávit volný čas. Pracovníci těchto organizací se zaměřují na vyhledávání těchto dětí a umožňují jim získat přehled o tom, jak lze volný čas lépe využít.

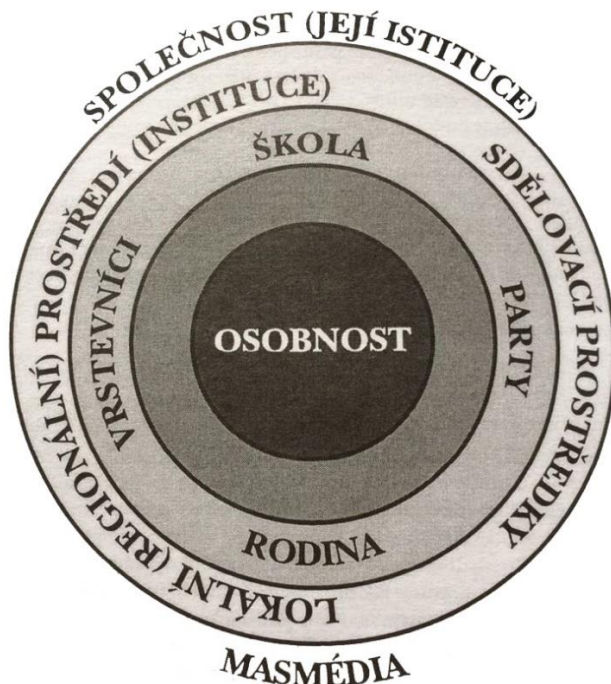
---

¹ Primární prevence – pro celou populaci dětí a mladistvých, kteří nejsou kriminálně riziková a ani nějak narušení (Pávková, et al. 2002, s. 41).

² Sekundární prevence – zahrnuje péči o narušené a kriminálně ohrožené jedince, dále o děti a mládež, kteří jsou ohrožení svým prostředím, a existuje možnost, že se u nich projeví sociálně patologické chování (Pávková, et al. 2002, s. 41).

2. Děti sociálně znevýhodněné

Tato kapitola se podrobněji zabývá rizikovými faktory, které ovlivňují vývoj jedince a způsobují sociální znevýhodnění. Těmito činiteli jsou prostředí, ve kterém jedinec žije, jeho rodina, výchova nebo patologické jevy, jichž je svědkem nebo přímým účastníkem.

Obrázek 1 – Vliv prostředí na jedince (Kraus, Poláčková, et al. 2001, s. 106)

2.1. Prostředí

Pojem prostředí definoval Špičák (1993, s. 5) jako soubor podmínek, ve kterých jedinec vyrůstá, a činitelů, které vytvářejí jeho osobnost a působí trvale nebo po delší dobu. Místo, kde dítě vyrůstá, tedy označujeme jako lokalitu, protože pojem prostředí nezahrnuje pouze umístění, ale mnoho různých vlivů, které dítě obklopují a zasahují do jeho vývoje. Definic pojmu prostředí je mnoho, ale předpokládá se, že lokalita je často klíčovým, ale nikoliv jediným činitelem ve vývoji dítěte.

Sociální prostředí

Sociální prostředí je utvářeno uspořádáním společenského systému, v němž hrají roli sociální vazby. Je obvykle charakterizováno hustotou zalidnění, rozmístěním, věkem, etnikem či vzdělaností obyvatelstva (Kraus, Poláčková, et al. 2001, s. 100). Společenské prostředí vytváří jevy, stavy, procesy a vztahy, které se vyskytují v rodině, sociálních skupinách a různých vrstvách společnosti. Jedná se o souhrn vlivů působících na průběh edukačního procesu a vývoj jedince (Průcha, Walterová, Mareš 2008, s. 218).

Sociokulturní prostředí

Další součástí je sociokulturní prostředí. Sociokulturní proto, že kultura je úzce spjata s člověkem a společností. Patří sem zejména umělecké aktivity, vědecká poznání, právní a mravní normy, ale také pravidla chování, komunikační a technické výtvořiny (Kraus, Poláčková, et al. 2001, s. 100). Významné je též tzv. „domácí prostředí“, kde dítě tráví podstatnou část svého života. Specifické charakteristiky kultury rodiny se liší ve způsobu trávení volného času, stylu komunikace, v hodnotové orientaci, původu, náboženství a materiálním vybavením domácnosti, např. počtu knih atd. (Burkovičová 2016, s. 10). Pro tuto práci je sociokulturní prostředí rodiny stěžejní, jakožto klíč k pochopení chování, hodnot a přístupu jedinců, kteří využívají služeb neziskových organizací.

2.2. Sociální vyloučení

Sociálně vyloučeným se jedinec může stát v důsledku omezeného přístupu k některým společenským a kulturním možnostem a materiálním statkům. Je to proces vytěšňování určitých jednotlivců nebo společenství na okraj společnosti. Sociálně vyloučení lidé jsou oproti ostatním znevýhodněni například tím, že jim je ztížen přístup ke zdrojům a příležitostem v oblastech zaměstnání, bydlení, zdravotní péče, vzdělávání a celkově sociálních služeb (Švec, et al. 2010, s. 5).

Sociální vyloučení se také jinak nazývá exkluze. Označuje se jako situace, kdy se skupina obyvatel dostane do jisté formy izolace, a tím se liší od ostatních členů společnosti (Zíková, et al. 2010 in Burkvičová 2016, s. 10).

Často se setkáváme s tím, že sociální vyloučení souvisí s etnikem obyvatelstva, konkrétně romské populace. Tyto početné skupiny na okrajích měst budují své osady a vznikají tak sociálně vyloučené lokality. Tato místa jsou charakterizována prostorovou segregací, devastovanými domy, špatnými hygienickými podmínkami, horší vybaveností domů, bytů i okolí a narušeným životním prostředím (Švec, et al. 2010, s. 15).

Děti pocházející ze sociálně vyloučených lokalit mají díky absenci pozitivních vzorců chování značně ztížený vstup do společnosti. Často napodobují sociopatologické jednání svých rodičů. Ve škole jim vznikají problémy už jen v důsledku toho, že se jejich rodiče příliš nezajímají o vzdělání a nepomáhají jim ani s přípravou do školy. Nežřídkou se stává, že děti z těchto lokalit mají častou neomluvenou absenci, pak samy těžko dohánějí probranou látku, a tím pádem zaostávají za ostatními žáky (Švec, et al. 2010, s. 19).

2.3. Sociální skupiny

Skupinu tvoří vždy dvě nebo více osob, které na sebe působí nahodile a volně, nebo k sobě naopak chovají těsné a intenzivní vztahy. Skupiny se rozlišují podle velikostí a typu vztahů (Průcha, Walterová, Mareš 2008, s. 214). Náležitost k různým skupinám se projevuje v chování a myšlení jedince. Člověk se stává součástí nějaké skupiny prakticky ihned – okamžikem narození. Dítě je obvykle členem více sociálních skupin, které působí na jeho vývoj, ovlivňují jeho učení, nabývání zkušeností, upevňují jeho návyky, stereotypy chování a jednání (Burkovičová 2016, s. 14). Skupiny vzájemně spojují různé faktory, jako jsou například příbuzenské vztahy, společné zájmy, normy, hodnoty, cíle atd.

Skupiny ovlivňují jedince pozitivně i negativně. Ve chvíli, kde převažuje vliv negativní, vzniká snaha vytvořit skupiny s pozitivním působením. Sociální skupiny, které můžeme záměrně vytvořit s cílem pozitivního vlivu na dítě, spojují faktory jako například společné hobby, sport a závodění, příslušnost k organizaci (např. skaut) nebo zájem o vzdělání v určitém oboru (edukativní skupiny a kroužky). Velká část těchto skupin s pozitivním působením je vytvářena právě v rámci programů neziskových organizací, často ve spolupráci se školami.

2.4. Rodina

Předchozí kapitola definovala sociální skupiny a nyní se práce zaměří na základní sociální skupinu³ v životě jedince, a tou je rodina. Skládá se nejméně ze tří osob, které jsou spjaty úzkými vazbami, jako jsou manželství, rodičovství a příbuzenství (Kraus, Poláčková, et al. 2001, s. 78). Význam rodiny ve vývoji jedince je nezastupitelný. Ovlivňuje jej nejen genetická vybavenost, ale také následný vliv prostředí na dítě. Způsoby trávení volného času v dané rodině mají určitý dopad na vlastnosti dítěte, které se projevují ve škole při edukaci, nebo při odpočinkové činnosti během odpoledne. Pro pedagoga je velmi důležité znát u svých žáků typ rodiny a přístup rodičů k dítěti – pomůže mu to vytvořit vhodnou metodu přístupu ke konkrétnímu dítěti.

Moderní rodina, tedy nukleární (základní) rodina, je založena párem rodičů a jejich dětmi. Tento koncept rodiny je možné rozšířit o blízké příbuzné. Vznikne rodina rozšířená (Kraus, Poláčková, et al. 2001, s. 79). Tato elementární sociální skupina uspokojuje základní potřeby jejích členů a plní funkce socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční atd. Poskytuje jim určité emocionální klima, vytváří interpersonální vztahy, životní hodnoty a postoje, a v neposlední řadě v ní mladí jedinci získávají základy etiky a začíná se formovat jejich životní styl. Rodina, jako skupina osob, se vyznačuje tím, že společně žije ve vlastním prostoru (domov), uspokojuje potřeby a poskytuje dítěti základní jistoty a věnuje mu dostatečnou péči pro zdravý vývoj. Důležitá funkce rodiny, která se později odráží na chování jedince, je funkce výchovná (Průcha, Walterová, Mareš 2008, s. 202).

Chování jedince značně ovlivňuje to, jak daná rodina funguje, jaké jsou v ní vztahy mezi jejími členy a kolik péče věnují svým potomkům. Pozitivním vzorcem je jednoznačně funkční rodina. Rodiče předávají dětem správné životní hodnoty a postoje a jsou pro ně dobrým vzorem, který mohou napodobovat.

Na druhé straně jsou rodiny dysfunkční a afunkční, které se vymykají a nesplňují funkce rodiny, potřebné pro zdravý vývoj dítěte.

---

³ Tato skupina je také označovaná jako primární. Její členové fungují v častých, poměrně intimních, přímých a emočně určených osobních vztazích. (Jandourek 2003, s. 82)

V dysfunkční rodině se objevují závažnější poruchy jejích funkcí. Tyto poruchy ohrožují rodinu jako celek a též vývoj a úspěšnost dítěte ve společnosti (Fischer, Škoda 2014, s. 158). Nesoulad v rodině způsobuje mnoho jevů, působících v určité posloupnosti a návaznosti. Příkladem může být poruchové chování rodičů, nebo dětí, vyvolávání zbytečných konfliktů a následné neřešení vzniklých sporů, nevhodné tresty a další charakteristiky podněcující dysfunkčnost rodiny.

Afunkční rodina vykazuje závažné poruchy. Taková rodina přestává plnit své základní funkce, škodí dětem a ohrožuje jejich existenci. Naštěstí se v populaci vyskytuje pouze 0,5 % těchto rodin.

Děti pocházející z narušených rodin mívají často pocity psychické deprivace. Důsledkem absence dlouhodobého uspokojení citových potřeb řeší různé situace pro nás neobvyklým způsobem a vykazují psychické zvláštnosti, které následně mohou negativně ovlivnit jejich začleňování do společnosti (Fischer, Škoda 2014, s. 159).

Děti pocházející z rodin, ve kterých jsou výše popsány způsoby narušené vazby a vzorce chování, jsou typickým příkladem jedinců, na které se zaměřují aktivity neziskových organizací, jimiž se tato práce zabývá.

2.5. Sociálně patologické jevy

U populace dětí a mládeže jsou stále častějším ohrožujícím faktorem sociálně patologické jevy v prostředí. Vzniká ohrožení hned dvojího druhu. Na jedné straně se mladí jedinci stávají sami obětí trestných činů, násilí, šikany, zneužití atd. Na straně druhé se sami stávají devianty a dopouštějí se trestné činnosti, jsou závislí na návykových látkách, nebo dokonce šikanují druhé (Kraus, Poláčková 2001, s. 111).

Sociální patologie je souhrn jevů, které jsou obecně nežádoucí, nezdravé a abnormální. Tyto jevy jsou pro společnost negativní, někdy až nepřijatelné. Je potřeba je včas rozpoznat a adekvátně řešit. Nezbytnou součástí při řešení a prevenci sociálně patologických jevů je znalost zdrojů a příčin jejich vzniku (Fischer, Škoda 2014, s. 19).

Navštěvování volnočasových kroužků může být účinnou prevencí těchto jevů, a to z několika důvodů. Prvním je fakt, že se děti naučí trávit čas užitečněji, a efektivněji si ho plánovat, dále mohou objevit činnost, které se budou věnovat intenzivněji a může se stát i jejich budoucí pracovní náplní či hodnotným a naplňujícím koníčkem. Nermalou roli zde sehrávají lidé, kteří se dětem věnují, mohou se totiž stát vzorem, kterému se děti chtějí vyrovnat či podobat. Na rozdíl od nevhodného rodinného či kamarádského prostředí mohou děti nasměrovat správným směrem, ukázat jim, že to, co dělají, nebo jak se chovají, není standardem a není přijímáno společností dobře. Pracovníci organizace mohou vhodným zásahem děti motivovat k tomu, že budou samy chtít ve svém životě něco změnit nebo dělat jinak, než jak jsou z primárních zdrojů naučené. Díky rozmanitosti aktivit mohou také děti zjistit, že mají na něco výjimečný talent, nebo jsou v něčem nadprůměrně dobré, což jim může usnadnit budoucí volbu povolání, nebo alespoň zvednout sebevědomí.

3. Neziskové organizace

Neziskový sektor je stále na vzestupu, a to hlavně v oblasti vzdělávání a volnočasových aktivit. Vznik neziskových organizací v této oblasti je častým fenoménem a je to důležitá součást pomoci osobám sociálně znevýhodněným a ze sociálně znevýhodněného prostředí. Pro společnost je prospěšné tyto organizace zakládat a podporovat je. Tato část bakalářská práce popíše a přiblíží pojem nezisková organizace.

Nestátní neziskové organizace jsou nedílným prvkem při poskytování a vytváření nabídek aktivit pro vhodné využití volného času dětí a mládeže. Svou činností rozšiřují nabídku a doplňují výchovně-vzdělávací činnost, kterou poskytují školy a školská zařízení. Neziskové organizace podporují instituce, jako jsou Ministerstvo školství a mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo vnitra, ale také obce (Hájek, et al. 2011, s. 153).

3.1. Pojem nezisková organizace

Neziskové organizace se na rozdíl od ostatních organizací nezakládají za účelem podnikání, tedy zisku. Podle Růžičkové (2006, s. 6) jsou to organizace provádějící činnost s jiným záměrem než ty, které jsou založeny ve prospěch toho, kdo měl zájem na jejich zřízení. Výše příjmu zde stojí na druhém místě za splněním hlavního poslání organizace. Neziskové organizace, dále NO, jsou zpravidla právnické osoby.

Do této definice NO podle Škarabelové, et al. (2002, s. 8) řadí zákon tyto organizace:

- Zájmová sdružení právnických osob, pokud tato sdružení mají právní subjektivitu
- Občanská sdružení, nyní zapsané spolky
- Politické strany a politická hnutí
- Registrované církve a náboženské společnosti
- Nadace, nadační fondy
- Obecně prospěšné společnosti
- Veřejné vysoké školy
- Obce

- Organizační složky státu a územních samosprávních celků
- Příspěvkové organizace
- Státní fondy

Badelt, 1997 (in Škarabelová, et al. 2002, s. 85), definuje neziskovou organizaci jako registrovanou právnickou osobu, pro kterou platí určitá míra odpovědnosti a uplatňují se pro ni formální rozhodovací procesy. Dále jako privátní NO, v nichž se nevylučuje finanční nebo jiná podpora ze strany veřejných institucí. Klíčová rozhodnutí vychází z vnitřního řízení organizace, je tedy samosprávná. A v neposlední řadě to jsou společnosti fungující na principu dobrovolnosti, konkrétně ve formě dobrovolné práce, účasti v čestných funkcích a dobrovolného členství.

Podle profesora Salamona a Anheiera, 1997 (in Škarabelová, et al. 2002, s 7), je nestátní neziskový sektor chápán jako soubor institucí, které jsou uvnitř státních struktur, ale slouží k veřejným zájmům, na rozdíl od zájmů nestátních. NO jsou popisovány jako organizace, které nevytvářejí zisk proto, aby si jej potom rozdělily mezi sebe, nýbrž aby svůj zisk vložily na rozvoj a podporu své aktivity.

3.1.1. Vybrané druhy neziskových organizací

Obecně prospěšná společnost

Jedná se o nejnovější typ neziskových organizací a je jakousi alternativou pro příspěvkové organizace. Škarabelová, et al. (2002, s. 22), definuje obecně prospěšnou společnost, dále také OPS, jako právnickou osobu poskytující veřejnosti obecně prospěšné služby. Může zde být vytvářen zisk, ale nesmí být použit ve prospěch členů společnosti. Zisk se používá na poskytování obecně prospěšných služeb. OPS mohou zakládat fyzické i právnické osoby a stát. O své činnosti a hospodaření je společnost povinna vydávat a zveřejňovat výroční zprávu, která musí být veřejně dostupná (Škarabelová, et al. 2002, s. 23).

Obecně prospěšné společnosti jsou momentálně na vzestupu a často se stává, že se neziskové společnosti přeměňují právě na OPS. Tyto společnosti fungují hlavně ve zdravotnictví, sociální oblasti, kultuře a ve školství.

Občanská sdružení, nyní zapsané spolky

Tato sdružení jsou samostatnou právnickou osobou. Zakládají se za účelem uspokojení zájmů svých členů a osob v jejich blízkém okolí. Nevznikají k výdělečné činnosti. Primárním článkem občanského sdružení je členská základna, která může mít různé zaměření – např. sport, různé zájmové činnosti pro děti a mládež, ochrana přírody atd. Do kategorie občanská sdružení patří odborové organizace, rybářské a chovatelské spolky, zahrádkáři, Český červený kříž, Rada státních galerií a jiné (Růžičková 2006, s. 12). Od 1. ledna 2014 se občanská sdružení nazývají spolek nebo zapsaný spolek. Občanská sdružení měla povinnost do 1. ledna 2016 provést změnu ve svém názvu. Dále upravit stanovy podle nového občanského zákoníku, a to do 1. ledna 2017. Změna se týká pouze platné právní úpravy, nikoliv přeměny právní formy (Svět neziskovek 2014).

3.2. Neziskové organizace provozující volnočasové aktivity

V úvodu této části předestře bakalářská práce zákon o sociálních službách, na jehož základě je činnost zmíněných neziskových organizací ukotvena, a dále popíše možnosti státních dotací.

3.2.1. Zákon o sociálních službách

Zákon upravuje podmínky poskytování pomoci osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb. Sociální službou je míněna činnost, která podporuje a pomáhá lidem při sociálním začleňování nebo při prevenci sociálního vyloučení. Nepříznivou sociální situaci může způsobit ztráta schopností v důsledku věku, sociálně znevýhodňující prostředí, způsob života nebo životní návyky, které vedou ke konfliktu se společností. Tyto situace je nutné řešit a podporovat sociální začleňování.

Poskytované sociální služby zahrnují sociální poradenství, sociální péči a prevenci. Mezi poskytované služby patří pomoc při osobní hygieně, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, základní sociální poradenství, sociálně terapeutické činnosti, zvládání péče o vlastní osobu a jiných aktivit, vedoucích k sociálnímu začleňování, a podpora a zdokonalování pracovních návyků.

Služby sociální péče, které jsou pro tuto bakalářskou práci stěžejní, jsou obsaženy v zákoně o sociálních službách v následujících bodech.

Osobní asistenti poskytují terénní službu mladým klientům, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku. Zaměřují se hlavně na výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti a pomoc při osobní hygieně, uplatňování práv a při zvládání běžných úkonů péče o svou osobu.

Služby sociální prevence se snaží předcházet sociálnímu vyloučení ohrožených osob. Cílem je dopomáhat těmto osobám k překonání jejich nepříznivé situace a chránit společnost před vznikem a šířením negativních společenských jevů.

Raná péče zahrnuje kontakt se sociálním prostředím, terapeutické činnosti, ochranu práv a též výchovné a vzdělávací činnosti. Je poskytována rodičům a dítěti do 7 let věku, jehož vývoj je ohrožen zdravotním postižením, s ohledem na jeho specifické potřeby.

Nízkoprahová centra pro děti a mládež poskytují služby dětem ve věku od 6 do 26 let, které jsou ohroženy nežádoucími společenskými jevy. Smyslem služby je předcházet těmto jevům, zlepšit kvalitu jejich života, zmírnit sociální a zdravotní rizika související se způsobem života a prostředím, ve kterém žijí, a poskytnout jim pomoc při orientaci v sociálním prostředí. Pracovníci center vytvářejí podmínky k řešení nepříznivých sociálních situacích (Zákony pro lidi 2017).

3.2.2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Odbor pro mládež Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, dále MŠMT, podporuje děti a mládež v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání, a to v širokém spektru, které ovlivňuje život mladých lidí. Mezi základní poslání tohoto odboru patří například podpora činnosti nestátních neziskových organizací, dotační politika pro tyto organizace a vytváření programů státní podpory práce s dětmi a mládeží. Tyto programy vznikají na základě požadavků státu na zabezpečení péče o volný čas dětí a mládeže. Péče je uskutečňována prostřednictvím obecně prospěšných společností a zapsaných spolků, které ministerstvo podporuje. MŠMT jim poskytuje dotace, stanovuje obsahové zaměření a priority podpory. Podpora v programech cílí především na dlouhodobé a pravidelné aktivity s co nejširším polem záběru, dále na podporu aktivit napomáhajících rozvoji činností jednotlivých organizací, ať už s dětmi a mládeží pracujících, nebo přímo jimi vytvářených. (Ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže 2017).

3.2.3. Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí, dále MPSV, poskytuje dotace obecně prospěšným společnostem a spolkům, a to hlavně ve prospěch aktivit zaměřených na sociální prevenci, které jsou uvedeny v zákoně o sociálních službách. MPSV každoročně vyhlašuje dotační řízení pro rozvoj sociálních služeb poskytovaných nestátními neziskovými organizacemi. Základní podporované jsou výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, dále také poradenství, sociálně-terapeutické činnosti a právně-ochranná pomoc (Ministerstvo práce a sociálních věcí 2016).

Níže uvedené organizace vznikají za účelem uspokojování zájmů společnosti v oblasti ochrany dětí a mládeže před osvojením špatných sociálních dovedností a prevence jejich sociální vyloučenosti.

4. Konkrétní neziskové organizace

V této kapitole se bude práce zabývat konkrétními neziskovými organizacemi působícími mezi jedinci ze sociálně znevýhodněného prostředí. Abych ukázala různé aspekty této práce, vybrala jsem organizace, které pracují s dětmi různými způsoby. Organizace Barevný svět dětí, z. s., s programem Kámoš vysílá školené asistenty k práci s konkrétními dětmi, a to jak na rozvoji kvalitního trávení volného času, tak například i na zlepšování studijních výsledků, ale také spolupracuje s celými rodinami ve snaze zlepšit jejich sociální, právní a finanční postavení i povědomí. Organizace Inclusio, o. p. s., oproti tomu pracuje s dětmi přímo ve školách za pomoci učitelů a asistentů pedagoga, dále také pořádá různé workshopy a provozuje poradenství. Organizace Člověk v tísni, o. p. s., ve svém širokém portfoliu různých služeb, pomoci, workshopů apod. nabízí například i školní kluby, příměstské tábory, doučování ve školách nebo nízkoprahová centra.

V následujícím textu jsou zpracované informace z výročních zpráv a informačních portálů jednotlivých organizací.

4.1. Barevný svět dětí, z. s.

Nezisková organizace Barevný svět dětí byla založena v Praze roku 2004. Pomáhá pěstounským, ale i biologickým rodinám předejít odebrání dítěte do ústavní péče. Poskytuje pomoc rodinám v těžkých životních situacích a své služby nabízí zdarma. Spolupracuje zároveň s rodiči i s dětmi tak, aby rodičům předávala vědomosti o výchově dětí a o tom, jak je důležité bezpečné prostředí pro zdravý vývoj dítěte. Děti se snaží motivovat ke studiu a učí je zdravému trávení volného času.

Momentálně organizace realizuje tři hlavní projekty, které jsou popsány níže. Projekty jsou rozděleny podle oblasti poskytované podpory. Činnost společnosti se zaměřuje na podporu pro sociálně slabé, znevýhodněné a pěstounské rodiny, dále na děti s poruchou chování nebo učení a ohrožené ústavní výchovou. Také vytváří programy pro odborníky a veřejnost, která se zajímá o oblast sociálně-právní ochrany dětí (Barevný svět dětí 2017).

Projekt „Kámoš“

Hlavním cílem tohoto projektu je podpora různým způsobem znevýhodněných rodičů a jejich dětí prostřednictvím odborně vzdělaného a vyškoleného asistenta. Pracovníci Barevného světa dětí poskytují rodinám pomoc skrze odborné poradenství, doučování dětí a také se podílejí na zdravém vývoji a na vhodném způsobu trávení volného času těchto dětí. Své služby nabízejí zdarma, za předpokladu dobré spolupráce a pravidelného kontaktu rodiny.

Cílovou skupinou jsou rodiny ze sociálně znevýhodněného prostředí s nepříznivou ekonomickou situací, dále děti se speciálními vzdělávacími potřebami, jako jsou děti s poruchami učení, chování a pozornosti, děti ohrožené sociálním vyloučením a ty, které mají problémy se vzděláváním ve škole a navazováním kontaktů s ostatními vrstevníky. Tato služba je poskytována jak biologickým, tak pěstounským rodinám.

Ohrožené rodiny mohou navázat kontakt s organizací prostřednictvím odboru sociálně-právní ochrany dětí, dále OSPOD, jejichž pracovník kontaktuje koordinátora programu „Kámoš“ a se souhlasem zákonného zástupce domluví osobní schůzku na příslušném úřadě. Služby nabízené NO spadají do oblastí právního a finančního poradenství, výchovy a vzdělávání dětí a mládeže. V organizaci se angažují také psycholog, terapeut, terénní sociální pracovník a asistenti, kteří děti doučují a věnují se jim i v rámci volnočasových aktivit.

Asistenti, tzv. projekt Velký „Kámoš“, nejsou ledažáci dobrovolníci, ale uchazeči, kteří jsou důkladně vybíráni během tříkolového přijímacího řízení. Následně absolvují vzdělávací program, aby dosáhli výborné odborné připravenosti. Hlavním úkolem tohoto pracovníka je být jakýmsi důvěrníkem klienta, formou doučování mu pomáhat s přípravou do školy a prostřednictvím volnočasových aktivit objevovat oblasti zájmu svého klienta.

Doučování probíhá dvakrát týdně po dobu šedesáti minut. Asistent se kromě procvičování učiva soustředí i na sociální dovednosti dítěte. Program si připravuje tak, aby střídal různé aktivity. Důvodem střídání aktivit je, aby bylo doučování pro klienta příjemné, nikoliv nucené. Pracovník NO se jednou za pololetí setkává s třídním učitelem a připravují individuální studijní plán pro svého svěřence, podle kterého se dále řídí. Pokud dítě navštěvuje 9. třídu, pomáhá asistent s výběrem střední školy.

Během volnočasových aktivit rozvíjí pracovník u svého klienta talent v oblastech zájmu, učí ho, jak zdravě trávit volný čas, a hlavně mu poskytuje různorodé možnosti, jak si odpočinout od učebních povinností. Organizace nabízí seznam volnočasových aktivit, ze kterých si může klient vybrat, a jednou za měsíc se jich zdarma zúčastnit společně se svým „Kámošem“. Týká se to také víkendových programů. Dále v rámci volného času navštěvují společně hromadné události, jako jsou například sportovní turnaje, různé workshopy a oslavy. Nechybí zde i občasné celodenní výlety a v neposlední řadě pořádání letních táborů (Barevný svět dětí 2017).

Projekt „Služby pro pěstouny“

Projekt podporuje pěstounské rodiny a poskytováním různých služeb přispívá ke zkvalitnění života dětí v pěstounské péči.

Mezi hlavní cíle tohoto projektu patří podpora soudržnosti rodiny, poradenství při výchově svěřenců, prevence neúspěšného osvojení a selhání náhradní rodiny při řešení obtíží. Důležitou částí činnosti projektu, která je pro tuto bakalářskou práci stěžejní, je podpora pozitivního sebepoznání, rozvoje a identity dětí prostřednictvím volnočasových aktivit.

Volnočasový program „VíkendOFFky“ je určen pro děti a jejich sourozence z pěstounských rodin. Je založen na celoroční práci se skupinou. Snaží se rozvíjet pozitivní vztahy, budovat soudržnost mezi sourozenci, přispívá k dobré atmosféře v rodině, a hlavně podporuje identitu dítěte skrze sebepoznávání. Program se skládá z prvků zážitkové pedagogiky. Postupně u dětí rozvíjí vzájemnou komunikaci, spolupráci a důvěru. Učí je řešit konflikty a neobvyklé situace, dále přispívá ke zdravému trávení volného času a rozvoji sociálních a komunikačních dovedností.

Tento projekt pořádá pro pěstounské rodiče workshopy, které se zabývají výchovou dětí ve svěřenecké péči. Semináře jsou tvořeny z nejčastějších otázek těchto typů rodin, které se týkají komunikace, volného času, finančního poradenství, ale třeba i zdravého životního stylu, který mají následně vštěpovat svým svěřencům (Barevný svět dětí 2017).

4.1.1. Barevný svět dětí, z. s. – analýza výročních zpráv z let 2013–2015

Struktura výročních zpráv této organizace za dané tři roky je bohužel natolik odlišná, že je zde uvedeno jen velmi málo dat, která je možné analyzovat. Pokusím se zhodnotit data, která jsou

k dispozici, a následně podrobněji rozebrat výroční zprávu z r. 2015 jakožto nejnovější. Zaměřím se na analýzu částí, které se týkají přímé práce se sociálně znevýhodněnými dětmi.

Projektu Kámoš se v roce 2013 zúčastnilo 30 asistentů, v roce 2014 26 a v roce 2015 jich bylo ještě o dva méně, tedy 24, zvýšily se ale časové dotace pro jejich přípravu a vzdělávání.

Od roku 2013 je součástí projektu mimo jiné organizace každoročního tematického letního tábora. Od tohoto roku se organizace také snaží ve větším měřítku propojovat skupiny účastníků – pěstouny, děti, asistenty a rodiče – v rámci větších společných akcí (např. vánoční večírek nebo zahradní slavnost). Pro menší setkání dětí a asistentů byla v roce 2013 určena Hravá odpoledne, strávená při společenských hrách nebo sportovních turnajích. Tyto aktivity byly v dalších letech pravidelně zařazovány do programu a rozšířeny o poznávání nových volnočasových aktivit (lanové centrum, výuka beat boxu, Stezka naboso, parkour, disc golf atd.) a zážitkovou pedagogiku.

Výroční zprávy neuvádějí instituce, se kterými spolupracují přímo na projektu Kámoš. V roce 2015 se markantně rozrostla spolupráce s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Výroční zpráva z roku 2013 uvádí 8 pražských obvodů, z r. 2014 6 pražských obvodů a z r. 2015 již 17 pražských obvodů a Havlíčkův Brod.

Výroční zprávy organizace Barevný svět dětí, z. s., jsou podle mého názoru nesystematické, roztržitěné, často se zjevně okopírovanými údaji ze zpráv předchozích, kde již řečené nedává smysl (duplicitně uvedené informace a názvy, části textu). Jako nejlépe zpracovaná se mi jeví zpráva z roku 2015, a to jak po stránce grafické, tak z hlediska uvedených informací, hlavně statisticky významných, které ve zprávách z předchozích let chybí (např. počet spolupracujících klientů).

4.2. Inclusio, o. p. s.

Tato společnost se zaměřuje na podporu inkluze a národnostních menšin, a to hlavně ve vzdělávání, prostřednictvím volnočasových edukativních aktivit. Organizace vznikla roku 2013 a od roku 2015 působí se svým projektem Imagion také na základní škole Grafická. Její činnost podporuje děti a snaží se dosáhnout rovných příležitostí v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání. Dále poskytuje pomoc menšinám, sociálně vyloučeným osobám nebo osobám sociálním vyloučením ohroženým. Na jejich podporu pořádá vzdělávací akce a připravuje vzdělávací a volnočasové

aktivity pro mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí nebo pro mládež a děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Také vydává různé vzdělávací materiály a učební pomůcky a provádí výzkum a informační činnost v oblasti sociálních služeb (Inclusio 2013). Společnost Inclusio mimo jiné podporuje rozvoj neziskových organizací za pomoci poradenství, organizování workshopů a vzdělávacích bloků (Zahradníková 2015, s. 8). Do září 2015 tato obecně prospěšná společnost také pomáhala osobám sociálně vyloučeným a poskytovala jim sociálně aktivizační služby, a tím podporovala ohrožené rodiny a děti.

Projekt „Imagion“

Tento projekt nabízí zdarma volnočasové aktivity, které se konají pravidelně na jedné pražské základní škole. Je určen pro děti 0.–5. třídy, které pocházejí ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí nebo z prostředí ohroženého sociálním vyloučením. Podporuje integraci žáků s různými poruchami učení nebo chování, speciálními vzdělávacími potřebami a také dětí různých národností. Program projektu je rozdělen do dvou kategorií pro starší a mladší děti.

Projekt má ve spolupracující základní škole k dispozici unikátní multifunkční konstrukci tvořenou ze dřeva a rozdělenou pruhy látky, zvanými „šály“, variabilně vytvářejícími různé prostory. Slouží k různorodým aktivitám a nabízí nekonečné možnosti využití v kombinaci s metodikou aktivního učení. Přesto je konstrukce zhotovena tak, že neomezuje daný prostor a místnost tak může být nadále využívána i pro původní účely.

Projekt rozvíjí sociální kompetence, tvořivost a komunikační dovednosti dítěte, které zahrnují i vyjadřovací schopnosti. Program je tvořen na základě kooperativního, aktivního a projektového učení. Pracovníci OPS neopomíjejí ani rozvoj jemné a hrubé motoriky žáka. Snaží se vštípit dětem sociální dovednosti, učí je řešit problémy, objevovat, komunikovat na základě principu zkušenostního učení. V neposlední řadě zde pracovníci poskytují zpětnou vazbu orientovanou na žáky, rodiče i pedagogy. Aktivity sestavuje metodik ve spolupráci s dvěma asistenty pedagoga, kteří působí při základní škole (Inclusio 2017).

4.2.1. Inclusio, o. p. s. – analýza výročních zpráv z let 2013–2015

Pro tuto analýzu byly k dispozici výroční zprávy z let 2013–2015, ale teprve výroční zpráva z roku 2014 uvádí informaci o připravovaném projektu Imagion, proto výroční zpráva z roku 2013 není pro tuto práci relevantní. Vzhledem k tomu, že projekt byl zahájen společně se začátkem školního roku 2015/2016, nejsou prozatím k dispozici obsáhlejší statistické údaje. Projektu se v tomto školním roce zúčastnilo 32 dětí se svými rodiči. Do programu jsou zapojeni metodik, koordinátor v přímé práci, dva asistenti pedagoga a dva studenti střední školy. O projektu bude blíže pojednávat praktická část této práce.

4.3. Člověk v tísní, o. p. s.

Člověk v tísní je organizace se širokou nabídkou služeb pomoci pro druhé. Podporuje lidská práva a mezi její hlavní myšlenky patří humanizace, svoboda, solidarita a rovnost. Společnost podporuje lidi v nouzi na území České republiky, ale angažuje se také v zahraničí. Snaží se o sjednocení společnosti, o to, aby se lidé navzájem obohacovali svou kulturou, rasou či odlišnostmi.

Ve světě pracovníci organizace pomáhají osobám zasaženým přírodní katastrofou, dále v oblastech, které sužuje chudoba nebo válečné konflikty. Také se snaží předcházet budoucím krizím prostřednictvím rozvojových projektů. V neposlední řadě podporují prosazování lidských práv v nesvobodných zemích.

Na území naší republiky působí organizace hlavně v oblasti osvětové činnosti. Každý rok pořádá festival Jeden svět, kde se žáci a studenti dozvídají o aktuálních světových problémech prostřednictvím filmů a dokumentů. V případě, že nějakou část České republiky zasáhne přírodní katastrofa, nabízí společnost lidem rychlou humanitární pomoc. Dále se Člověk v tísní zaměřuje na pomoc lidem v dlouhodobé nouzi a na vzdělávací činnost.

Vzdělávací služby nabízí hlavně dětem se speciálními vzdělávacími potřebami a dětem ze sociálně vyloučených oblastí. Pomáhá žákům již od předškolního věku. Zakládá předškolní kluby, dále provozuje nízkoprahová zařízení a podporuje vzdělávání v rodinách prostřednictvím

individuálního doučování v místě bydliště, či skupinového doučování na konkrétní základní škole (Člověk v tísni 2017).

Programy sociální integrace

Organizace Člověk v tísni se z hlediska vzdělávání věnuje také lidem ze sociálně vyloučených oblastí. V rámci sociální integrace poskytuje poradenství dětem i dospělým. Mezi služby, které nabízejí pro děti a mládež patří například doučování, předškolní kluby a nízkoprahové kluby pro děti a mládež. Dospělým nabízí také komplexní pomoc, zaměřenou na celou rodinu, poskytuje jim poradenství v oblasti bydlení, financí, výchovy dětí a často spolupracuje s OSPOD.

Pracovníci této neziskové organizace působí v rodinách hlavně na změnu přístupu ke vzdělávání a pomáhají tak dětem ze sociálně vyloučeného prostředí získat vhodné podmínky pro učení. Těmto dětem chybí příkladný vzor, a tak je hlavním cílem této snahy motivovat děti ke studiu na základní škole, aby dosáhly vzdělání, které jim umožní se uplatnit na trhu práce. Dětem se věnují již od předškolního věku formou předškolních klubů. Zde odbourávají sociokulturní bariéry a připravují žáky na úspěšný vstup do základního vzdělávání. Učí je zpravidla správným hygienickým návykům a komunikačním a sociálním dovednostem.

Dalším bodem programu je nabídka možností zdravého trávení volného času. Je to určitá prevence proti patologickým jevům vyskytujícím se v sociálně vyloučených oblastech a sociálně slabých rodinách. Proto pracovníci v nízkoprahových centrech nabízejí dětem bezpečné prostředí a smysluplné trávení volného času. Pomáhají jim řešit různé problémy týkající se školy, rodiny a vrstevníků. Organizace také pořádá například příměstské tábory, víkendové akce a zahraniční workcamps. S dětmi pracují nejčastěji dobrovolníci (studenti vysokých škol), kteří jsou řádně proškoleni a koordinováni pracovníky společnosti (Člověk v tísni 2017).

4.3.1. Člověk v tísni, o. p. s. – analýza výročních zpráv z let 2013–2015

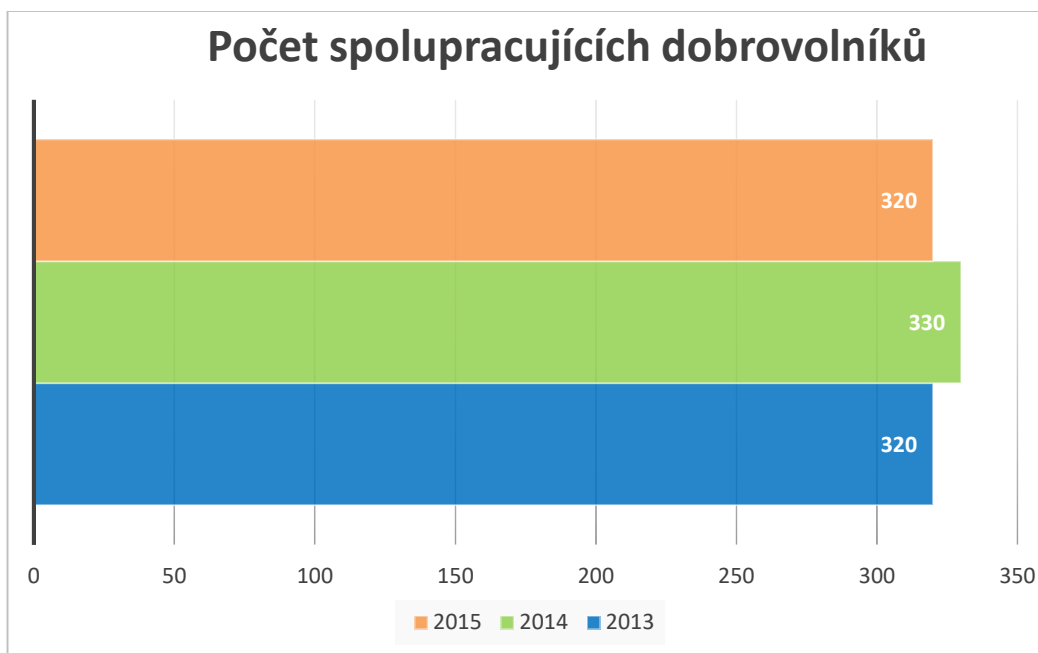
Výroční zpráva 2013

Inkluzivní vzdělávání

Projekt „Pojďme do školky“ je zaměřen na oblast předškolního vzdělávání a má tři cílové skupiny. Jednak je to vzdělávání samotných předškolních dětí ve věku 3–6 let, a to těch, které kvůli svému handicapu nemohou navštěvovat klasickou mateřskou školku, dalším cílem je spolupráce s politiky a úředníky, kteří mají na starosti právě vzdělávání předškoláků. Nejrozsáhlejší částí projektu je pak práce se samotnými pedagogy, pro které vznikla široká nabídka vzdělávacích kurzů. Snahou celého projektu je snížit počet dětí, které, mnohdy zbytečně, vypadávají z tzv. hlavního vzdělávacího proudu. Samozřejmostí je také spolupráce s rodiči, které se projekt snaží přimět k aktivní spolupráci na vzdělávání jejich dětí.

Organizace v rámci projektu zorganizovala workshopy pro rodiče i děti, vzdělávací kurzy, workshopy, semináře a debaty pro pedagogy a vzdělávací pracovníky.

V roce 2013 vzdělávacích služeb organizace Člověk v tísni využilo 2600 dětí, v provozu bylo 12 předškolních klubů, 320 dobrovolníků pomáhalo s doučováním, 500 pedagogů a vzdělávacích pracovníků se zúčastnilo workshopů a 22 nových kurzů bylo akreditováno ministerstvem školství.

Obrázek 2 – Počet spolupracujících dobrovolníků (zdroj dat: výroční zprávy 2013, 2014, 2015)

Sociální práce a poradenství

Výchovnými pro toto odvětví práce Člověka v tísní s dětmi a mládeží jsou nízkoprahová zařízení. V České republice jich organizace provozuje pět (Kladno, Liberec, Bílina a dva v Ústí nad Labem), dětem nabízejí možnosti aktivního a zdravého trávení volného času, a to nejen formou pravidelných aktivit, ale také víkendových akcí, příměstských táborů, workshopů atd. Kluby fungují vždy alespoň čtyři dny v týdnu, pracuje v nich dohromady 15 lidí, a kromě běžných aktivit uspořádaly v roce 2013 deset táborů.

Děti se zde kromě přípravy na fungování v běžném životě (např. základy finanční gramotnosti nebo vztahů v rodině i mimo ni) mohou při individuální práci i svěřit se svými problémy, které jim pracovníci organizace pomáhají řešit.

V roce 2013 pracovalo s dospělými i dětmi v této oblasti 330 dobrovolníků v 60 městech na území České i Slovenské republiky. Zapojeno bylo 2520 dětí, z toho 525 navštívilo nízkoprahové kluby.

Největší zastoupení mají v tomto počtu děti ve věku 6–12 let – nízkoprahové kluby jich navštívilo 250. U dětí v této věkové kategorii pracovníci organizace nejčastěji řeší záškoláctví, pasivní trávení volného času nebo ohrožení závislostmi (drogy, gamblerství atd.).

S mládeží ve věku 13–18 let pracovníci nejčastěji řeší potíže v oblasti vzdělávání – předčasné ukončení školní docházky nebo rezignování na další vzdělávání. Stejně jako mladší děti jsou i tito mladiství klienti ohroženi závislostmi a nevhodnými způsoby trávení volného času. Nízkoprahové kluby jich navštívilo 220.

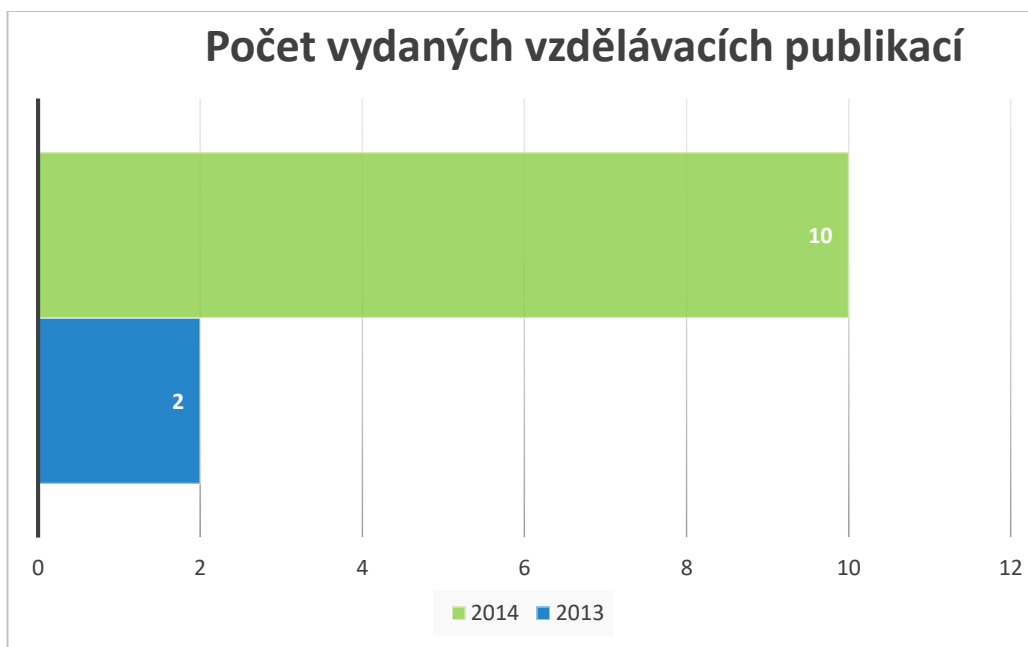
Poslední a nejmenší skupinou, se kterou pracovníci organizace v nízkoprahových klubech pracují, jsou mladí lidé ve věku 19–26 let. Tito klienti potřebují pomoci hlavně s náležitostími běžného života a vylepšování rodinných vztahů. V roce 2013 byl počet těchto klientů 55.

V roce 2013 byly celkové výnosy společnosti 687 710 000 Kč, celkové náklady pak 686 329 000 Kč. Na projekty sociální práce, poradenství a vzdělávání bylo z této částky vynaloženo 13,83 %, tedy téměř 100 milionů korun českých.

Výroční zpráva 2014

Vzdělávání a osvěta

V roce 2014 organizace Člověk v tísni pokračovala v aktivitách popsaných výše, a jejich rozsah a možnosti rozšiřovala a prohlubovala. Počet dětí účastnících se vzdělávacích aktivit stoupl o 400, o 10 se zvýšil i počet dobrovolníků. Portfolio kurzů pro pedagogy se rozšířilo o dalších 23 kurzů a skokově narostl počet účastníků těchto kurzů – proškoleny bylo 2200 lidí, tedy více než čtyřnásobek oproti roku 2013. Organizace také vydala dalších 10 publikací o vzdělávání. Mimo jiné také vytvořila sadu materiálů pro práci asistentů pedagoga, a to nejen metodiku práce, ale také další pro praktickou stránku věci – financování asistentů nebo možnosti využití práce asistenta pro pedagogy.

Obrázek 3 – Počet vydaných vzdělávacích publikací (zdroj dat: výroční zprávy 2013, 2014)⁴

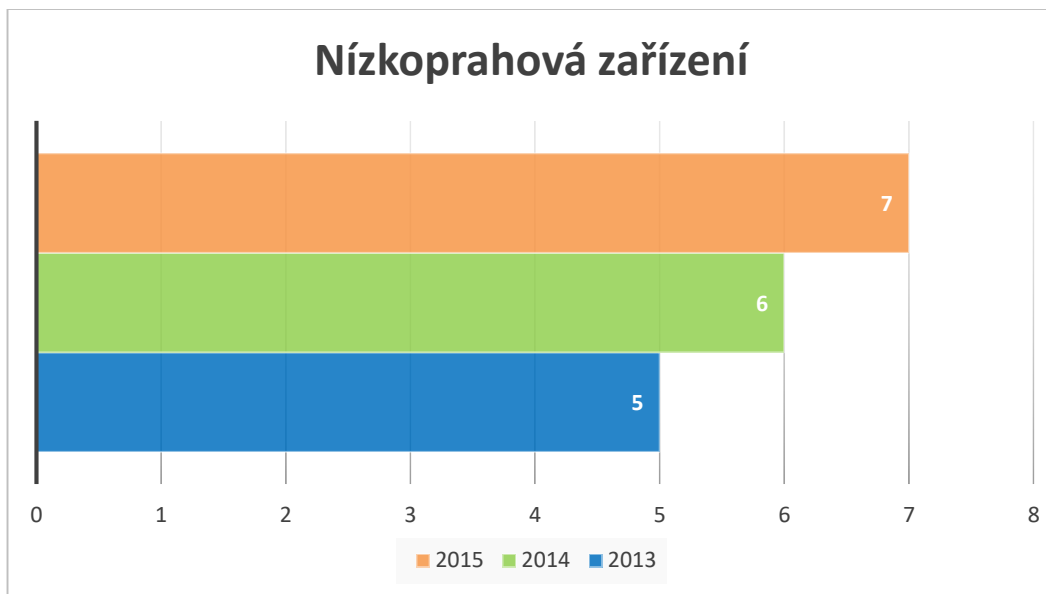
K aktivitám provozovaným ve spolupráci s kluby přibyla např. TV Předlice, kterou vytvořily děti, které docházejí do klubu v Ústí nad Labem. Děti v klubu v Bílině zase natočily krátký film o paní, která se dostala do dluhové pasti.

V roce 2014 byly celkové výnosy společnosti 1 070 356 000Kč, celkové náklady pak 1 065 121 000 Kč. Na projekty sociální práce, poradenství a vzdělávání bylo z této částky vynaloženo 13,68 %, tedy téměř 150 milionů korun českých.

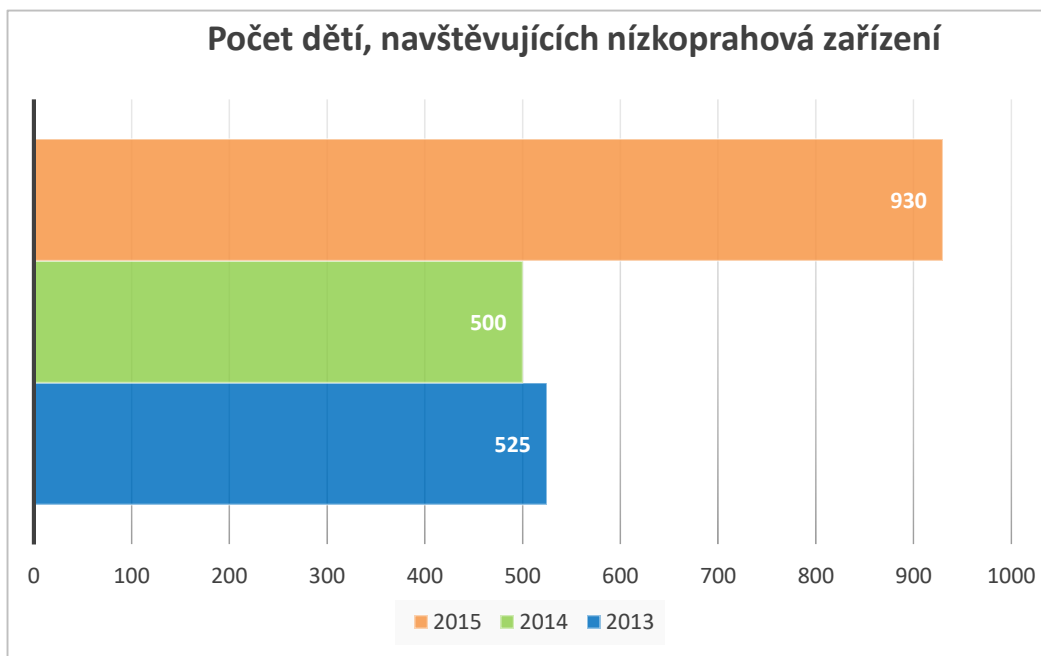
Výroční zpráva 2015

V roce 2015 se organizace zaměřila na metodické materiály pro práci s dětmi v rámci inkluzivního vzdělávání, a to nejen pro pedagogy a asistenty pedagoga, ale také pro rodiče dětí v rámci kurzů. Vypracovali také pedagogické diagnostiky dětí s potřebou podpory z nezdravotních příčin.

⁴ Pro rok 2015 nebyla informace k dispozici.

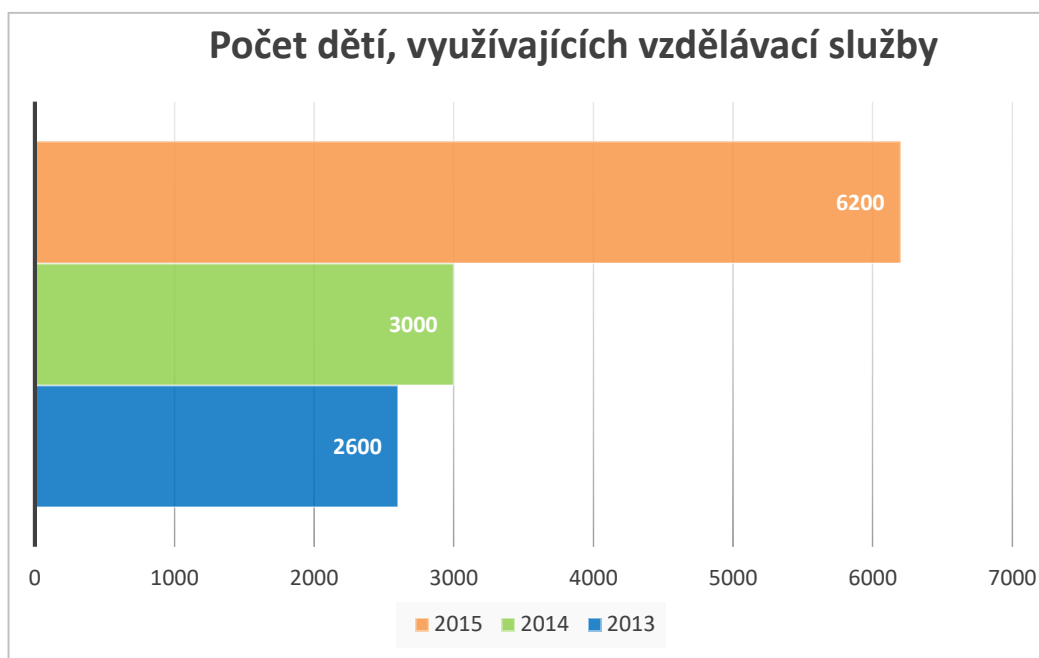
Obrázek 4 – Počet nízkoprahových zařízení (zdroj dat: výroční zprávy 2013, 2014, 2015)

Obrázek 5 – Počet dětí navštěvujících nízkoprahová zařízení (zdroj dat: výroční zprávy 2013, 2014, 2015)

Nadále samozřejmě rozvíjela práci v předškolních klubech a nízkoprahových centrech, což potvrzují i čísla: počet dětí, které využily nějakou formu vzdělávacích služeb poskytovaných organizací, vzrostl více než dvojnásobně, na 6200. Přibylo jedno nízkoprahové zařízení v Kraslicích. Celkově nízkoprahová zařízení navštívilo 930 dětí, což je opět téměř dvojnásobný nárůst oproti roku 2014.

Obrázek 6 – Počet dětí využívajících vzdělávací služby (zdroj dat: výroční zprávy 2013, 2014, 2015)

V roce 2015 byly celkové výnosy společnosti 1 475 880 000 Kč, celkové náklady pak 1 468 470 000 Kč. Na projekty sociální práce, poradenství a vzdělávání bylo z této částky vynaloženo 9,11 %, tedy téměř 134 milionů korun českých.

Praktická část

5. Úvod do praktické části

Cílem bakalářské práce je popsat činnost neziskových organizací, které organizují volnočasové aktivity pro sociálně znevýhodněné děti. V teoretické části byla podrobně popsána činnost tří organizací podle dostupných materiálů. V praktické části bude blíže popsána činnost neziskové organizace Inclusio, o. p. s., a to z pohledu pracovníků organizace a učitelů základní školy, dále ZŠ, kde NO Inclusio působí.

5.1. Kvalitativní zpracování dat

V praktické části budou realizovány rozhovory s pracovníky neziskových organizací a s pedagogickými pracovníky. Data z rozhovorů budou zpracována kvalitativně. Kvalitativní výzkumník si podle Hendla (2008, s. 48) v typickém případě určí základní výzkumné otázky, které následně může v průběhu výzkumu modifikovat nebo doplnit. Dále vyhledává a analyzuje informace, které vedou k vyložení výzkumných otázek. Výhoda kvalitativního přístupu je dosažení podrobného popisu. Kvalitativní analýza je tedy schopnost smysluplně zpracovat data tak, aby výzkumník našel odpovědi na položené výzkumné otázky.

5.1.1. Výzkumné otázky

Jaká je nabídka služeb v rámci Imagionu?

Jak služba (Imagion) probíhá?

Jak organizace vyhodnocuje efektivitu jejich práce? Vidí učitelé efektivitu práce organizace?

V čem má služba pozitivní dopad na dítě/rodinu?

Jsou u dětí, které spolupracují s organizací, vidět pokroky nebo oblasti rozvoje?

5.2. Předmět výzkumu

Předmětem výzkumu bakalářské práce je zjištění, jaké možnosti trávení volného času mají děti ze sociálně znevýhodněných rodin na zkoumané ZŠ v projektu Imagion neziskové organizace Inclusio, o. p. s. Zaměří se na nabídku služeb, průběh, efektivitu (rozvoj dítěte, dopad na dítě/rodinu), a na to, jakou roli hraje třídní učitel nebo asistent pedagoga v tomto mimoškolním vzdělávání.

5.3. Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří tři pedagogové 1. stupně ZŠ Grafická, kteří ve svých třídách mají sociálně znevýhodněné děti navštěvující kroužek Imagion. Před samotným oslovením učitelů výzkumník nejprve informoval ředitelku ZŠ Grafická, a poté požádal o spolupráci pedagogy.

Dále v jsou v souboru zastoupeni tři organizátoři neziskové organizace Inclusio, o. p. s., kteří vytvářejí kroužek Imagion. Stejně jako v prvním případě výzkumník před oslovením organizátorů nejprve informoval ředitelku organizace.

5.4. Metoda sběru dat

Pro zjištění činnosti organizace z pohledu pracovníků NO a učitelů ZŠ bude použita metoda polostrukturovaného rozhovoru. Skutil (2011, s. 91) definuje tento typ rozhovoru jako kompromis mezi strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem. Tazatel se v průběhu rozhovoru drží předem připravených otázek, avšak je schopen reagovat na aktuální podněty ve výpovědi ze strany respondenta.

V polostrukturovaném rozhovoru s otevřenými otázkami výzkumník pokládal předem vytvořené, jasné a srozumitelné otázky skupině tří učitelů a další soubor otázek třem organizátorům neziskové organizace Inclusio, o. p. s. Otázky měly stejný základ, byly jen lehce upraveny pro specifika dané skupiny.

Otázky pro učitele ZŠ Grafická:

Jak rozumíte nabídce služeb?

Jak vnímáte proces služby?

V jakých oblastech vidíte efektivitu práce organizace?

V jakých oblastech má služba pozitivní dopad na dítě a na rodinu?

V čem si myslíte, že působení organizace děti rozvíjí nebo v čem vidíte u dětí pokroky?

Otázky pro organizátory NO Inclusio:

Popište nabídku služeb?

Popište, jak vaše služba probíhá (tzn., jak začíná, probíhá a jak se ukončuje)?

Popište, jak vyhodnocujete efektivitu služby?

V jakých oblastech, podle vás, má služba největší dopad/efekt na dítě a na rodinu?

V čem si myslíte, že vaše působení děti nejvíce rozvíjí?

Na začátku každého rozhovoru bylo nejprve požádáno o informovaný souhlas týkající se poskytnutí rozhovoru, vytvoření audiozáznamu a jeho dalšího zpracování pro účely této práce.

Data byla zpracována kvalitativně. Nejprve byla data fixována na audiozáznam a byl vyhotoven doslovný přepis. Následně proběhlo otevřené kódování dat, srovnání částí textu, ke kterým byly připojeny stejné kódy, dále vytvoření subkategorií a jádrových kategorií. Kvalitativní analýza probíhala zvlášť pro učitele a zvlášť pro organizátory.

Touto metodou se budeme snažit o zachycení a zanalyzování jevu, jímž je trávení volného času těch dětí ze sociálně znevýhodněných rodin, které mají možnost využívat program nabízený neziskovou organizací Inclusio, o. p. s., v rámci její spolupráce se ZŠ Grafická v Praze.

5.5. Etické aspekty výzkumu

Po dobu celého výzkumu byly dodržovány etické normy pro realizaci sociálního výzkumu. Za nejdůležitější pravidlo je považován informovaný souhlas všech respondentů s účastí na výzkumu. Dalším důležitým etickým aspektem je zajištění ochrany soukromí a osobních údajů všech účastníků výzkumu. Respondenti nejsou uváděny pod pravým jménem, ale pod anonymním označením. Respondenti byli během zpracování dat uváděni zkratkou a číslem např. U1, O1⁵. Se všemi účastníky výzkumu bylo jednáno rovnocenně a s respektem. V bakalářské práci nebude publikována žádná informace, která by mohla poškodit nebo ohrozit chod základní školy či neziskové organizace.

5.6. Prezentace výsledků praktické části

Kvalitativní analýza rozhovorů přiblížila způsoby, jakými děti tráví volný čas v rámci projektu Imagion a efektivitu tohoto projektu. Práce neziskové organizace je hodnocena nejprve z pohledu učitelů, kteří učí děti na základní škole, kde kroužek probíhá. Druhá část je věnovaná přímo pracovníkům neziskové organizace, kteří popisují činnost konkrétněji.

5.6.1. Učitelé

Kategorie: *Jak učitelé rozumí nabídce služeb Inclusio – Imagion*

Společné subkategorie

Subkategorie: *možnost, jak smysluplně naplnit volný čas*

Absolutní shoda u všech tří respondentů. Nezisková organizace Inclusio, o. p. s., nabízí dětem vhodné trávení volného času během odpoledne.

---

⁵ U1 zastupuje respondenty učitele, O1 zastupuje respondenty organizátory NO.

U2: „... tady ta aktivita volnočasová je z mého pohledu strašně důležitá, protože převážná většina dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí nemá možnost, ať z finančních důvodů nebo nezájmu rodičů, nějak smysluplně ten svůj čas naplnit.“

U3: „Dále si myslím, že to přesahuje i mimo školu, že to je rozvíjení i navíc než tu, než prohlubování těch znalostí ve škole a myslím si, že to děti i dost baví, že to je vlastně mimo tu školu, mimoškolní aktivita, která je hlavně zábavnou formou.“

Subkategorie: příležitost integrovat děti různých kultur

Dva ze tří učitelů vnímají, že volnočasovou aktivitu navštěvují děti odlišných kultur, které potřebují zvláštní péči, a účast v projektu jim umožňuje pomoc při začleňování se do kolektivu.

U1: „... kroužek, by se dalo říct, navštěvují děti z odlišného sociokulturního prostředí a mohou se jim vlastně individuálně věnovat buď ty pedagogičtí pracovníci, nebo různí asistenti, kteří s těmi dětmi pracují. Tady je výhoda i toho, že se prostě začlení děti z menšinových rodin ...“

U2: „A mně právě přijde, že tohle je úžasná příležitost, kdy mají možnost děti z různých kultur se nějak integrovat, nějakým způsobem zapojit právě na tom 1. stupni ...“

Subkategorie: zapojení dětí formou zábavy (hry) do učení

Respondenti mají představu o tom, že se jedná o učení prostřednictvím her, ale pouze dva z nich tento jev zmínili přímo. První z respondentů konstatuje, že se jedná o doučování. Respondent U3 navíc vystihl skutečnost, že jsou děti zapojovány hlavně formou pohybových aktivit.

U2: „Takže tak vnímám jakoby já tu nabídku, aby vlastně lehkou, zábavnou, hravou formou ty děti dostaly možnost ne jenom vyplnit volnej čas, ale aby i ten volnej čas, kterej strávěj v tom Imagionu pro ně měl i význam jako příprava na vyučování.“

U3: „Rozumím tomu, že vlastně děti mají možnost se v Imagionu chodit, jak doučovat, tak vlastně se rozvíjet v novejš oblastech, prohlubovat ty svoje znalosti a dovednosti, a to hlavně zábavnou formou.“

Kategorie: *Proces a průběh služby z pohledu učitelů*

Společné subkategorie

Subkategorie: rozmanitost aktivit

Učitelé uvedli mnoho příkladů aktivit, o kterých si myslí, že pracovníci neziskové organizace s dětmi dělají. Všichni se shodli, že je mnoho způsobů činností, které využívají v průběhu práce s dětmi v projektu Imagion.

U1: „... volnočasová aktivita s rozmanitým zaměřením pro 1. stupeň základní školy a týká se to různých oblastí, jako je kultura, sport, věda a technika. Mají k dispozici interaktivní tabuli, takže si můžou koukat na různé programy a pořady. Můžou například udělat nějakou výstavu výtvarnou, můžou zkoušet fotografovat, můžou samozřejmě hrát divadlo jako ony samy děti, anebo maňáskové divadlo.“

U2: „Je to vlastně hra na školu, která ani jakoby prvopádově nevypadá, že to škola je, protože tam to ty děti vlastně poměrně hodně doučí věci, který třeba v matematice jim nešly nebo poznávání písmen, slabik, sčítání, odčítání, je to pomocí různých psacích desek, soutěživé hry, do češtiny, do literatury, pohádky, písničky, scénky, přednes... Tam prostě těch aktivit prostě je jako široká škála, různě se to prolíná, takže ten proces je jakoby velmi barevný.“

U3: „Probíhá to podle mého formou her, formou různých nácviků divadla, skupinová práce, individuální...“

Subkategorie: význam spolupráce všech v rámci procesu

Učitelé shodně uvedli, že mají přesnou představu o tom, kdo všechno je do projektu zapojen – rodiče, učitelé, organizátoři, asistenti. U2 se navíc kladně vyjádřil ke spolupráci s asistentem pedagoga.

U1: „... ti asistenti, kteří tam pracují, spolupracují s učiteli a ptají se, v čem by vlastně učitel potřeboval pomoci ...“

„Dále se rodič může podílet na nějaké přípravě činnosti s tím svým dítětem. Může se zapojit hned od začátku až do konce. Může rodič navštěvovat různá ta vystoupení, představení, výstavy. Rodič tak vlastně může sledovat, jaké pokroky to jeho dítě udělalo, jak se rozvíjí, v čem vlastně by ještě potřebovalo pomoci.“

U2: „spolupráce nebo zahrnutí těch kantorů je určitě u těch třídních, kde ty jejich děti, kmenový, z té kmenové třídy, navštěvují ten Imagion, takže určitě spolupráce, diskuze nad těmi dětmi, co potřebujou, co zrovna probírají, kde mají nedostatky, kde mají problémy, na co se zaměřit, takže to určitě.“

U3: „Určitě jsou do toho zahrnutý asistenta... asistenti pedagoga u nás na škole a učitelé taky, protože asistenti, co tam vlastně pracují, komunikují s učiteli a ptají se je jich i na ty děti, které tam docházejí, co tam vlastně mohou dělat, co jim mohou pomoci, s čím jim mohou pomoci. A myslím si, že jsou do toho zapojeni i rodiče, protože dost často bývají akce i pro rodiče.“

Rozdílná subkategorie

Subkategorie: zapojení do procesu dětí z druhého stupně

U2 vnímá, že jsou do procesu zapojeni i děti z druhého stupně, které pomáhají. Tuto informaci potvrdil během své výpovědi i O1.

Kategorie: V čem vidí učitelé efektivitu služby

Společné subkategorie

Subkategorie: podpora v učení

V tomto bodě efektivitu práce organizace se shodli všichni respondenti, v dalších bodech se výpověď lišila. Učitelé tuto volnočasovou aktivitu nevnímají pouze jako herní prvek pro děti ve volném čase, ale vidí v něm hlavně rovinu učení ve volném čase, což jim přijde velmi přínosné.

U1: „... pochopitelně pomáhá při učebních nedostatcích ...“

„Určitě ve výuce velké plus, protože děti si tam můžou procvičovat to, co jim zrovna nejde a asistent se vlastně pedagoga ptá, které dítě je v čem slabé a v čem by mu mohl pomoci.“

U2: „Je to prostě hravá forma, která využívá didaktických prostředků, aby to dítě si nejenom hrálo, ale mělo i nějaký výukový přínos.“

U3: „já to vidím i u sebe z příkladu jednoho žáka, který tam pravidelně dochází a který tam trénuje, který tam vlastně trénuje matematiku, hlavně. Chodí tam hlavně i ty sociálně znevýhodněný děti, které by normálně na kroužky nechodily, protože třeba jsou placené a tady vlastně a doma rodiče s nimi dost často nemají možnost probírat danou látku nebo nemají možnost jim pomoci v těch nesnázích ve výuce, učivu.“

„A hlavně je to pro něj i taková jako podpora, že třeba ta látka, která jim nejde, kterou si teda zopakují, a pak jim jde, tak vlastně se cítí lépe potom v té třídě. Umí to, mají možnost se vlastně obrátit v tom Imagionu na ty vyučující, co jim nejde, mají možnost se ve větším klidu tomu věnovat.“

Subkategorie: Odbourávání různých bariér u dětí ve škole

Dva ze tří učitelů uvedli, že projekt má u dětí pozitivní význam pro překonávání různých strachů vycházejících z prostředí, ve kterém vyrůstají nebo z toho, jakým způsobem jsou vychovávané. Aktivitě dětem pomáhají si zvykat na pro ně nezvyklé prostředí a učí je vystupovat v něm.

U1: „Pomáhá dětem určitě překonávat různé překážky a dokáže, si myslím, ho nasměřovat tak, aby šlo tím správným směrem ...“

U2: „Imagion jim pomoh prorazit některé bariéry, který v těch dětech byly. Jo, určitě to byla obava, stud, strach, neochota samostatně někde vystoupit, nějak se projevit, mluvit před publikem.“

Subkategorie: poskytování zpětné vazby

Dva učitelé se také shodují, že k pozitivní odezvě práce s dětmi patří také zpětná vazba, kterou jsou pracovníci NO schopni dětem poskytnout, a jeden učitel uvedl, že tato zpětná vazba je poskytována i rodičům a pedagogům.

U1: „Další je zpětná vazba mezi vrstevníky, pedagogy a rodiči, což si myslím, že je velice důležitý, aby prostě ta zpětná vazba tam fungovala.“

U2: „No a pochopitelně ty děti mají taky zpětnou vazbu nějakou, že jo, protože je to ve skupině, je to nějaká prezentace, na druhou stranu je tam nějaká sebereflexe, oni, když hrajou různé hry, tak ne vždycky zvítězí, že jo, takže když někdo udělá chybu, tak on ví proč.“

Rozdílné subkategorie

Subkategorie: učení se spolupráce mezi dětmi

U1 uvedl, že děti se účastí v projektu učí pracovat společně v kolektivu. Efektem je tedy i schopnost týmové spolupráce.

U1: „No tak rozhodně se děti dokážou sblížit se svými vrstevníky, spolužáky i ostatními dětmi z jiných tříd, naučí se prostě spolupracovat, řešit určité problémové situace, kdy mohou i jeden druhému pomáhat v různých oblastech, i třeba v učení.“

Subkategorie: získávání dobrých návyků pro život

Jeden z učitelů uvedl, že díky situacím, které organizátoři během aktivit vytvářejí, děti čelí různým problémům, které je mohou obohacovat novými zkušenostmi a připravit je na možné situace, které nastanou v životě.

U2: „Je to prostě hra, takže ty děti se učej i prohrávat i vítězit. Jo, že to pro ty děti má z mého pohledu asi i jako pro běžnej život a běžnou, jak bych to řekla, pro dítě, jsou to v podstatě návyky jakoby taková otužilost pro běžnej život.“

Kategorie: *Pozitivní dopad na dítě nebo rodinu z pohledu učitelů*

Společné subkategorie

Subkategorie: rodič vidí úspěšnost u dětí

Učitelé se shodují, že díky tomu, že Imagion v rámci své činnosti vytváří také představení pro rodiče, kteří tedy mají možnost vidět práci a výsledky svých potomků, umožňuje rodičům poznat jiný způsob trávení času ve škole, a tím i změnit jejich postoj vůči škole. Hlavní pozitivum zde vidí v tom, že rodič může vidět, co vše se dítě na kroužku naučí, a hlavně ho vidí při činnostech, ve kterých je dítě šikovné. Dítě může předvést své rodině nově naučené schopnosti.

U1: „... můžou předvést svoji práci, kterou dělaly, i právě rodičům. Což je docela důležitá věc, že rodiče vlastně vidí, jak děti pracují, jaký udělaly posun třeba v nějaké činnosti, která jim nešla.“

U2: „A ty ostatní rodiny, když zhodnotím, tak minimálně s velkým nadšením se chodí na ty vystoupení dětí dívat. To vidím, že jsou vždycky strašně pyšní, že skutečně přijdou.“

„Takže ty děti, ty rodiče měli možnost vidět, jakým způsobem je pracováno s jejich dětma, a dostali nabídku spolupráce a mnohdy ji využívali.“

U3: „Já si myslím, že to utužuje ty vztahy, podporuje tu spolupráci, jak teda rodiny se školou, tak i rodiny s tím dítětem, protože jsou různé společné akce, kde vlastně ty děti ukazují, co se tam naučily v tom Imagionu a jsou tam na to zvané i rodiče, zvaní i rodiče a myslím si, že je dost pozitivní, že vlastně ty rodiče vidí, co to dítě umí, co ve svém volném čase dělá, že to je jako hezké, nějaký efekt a může se na to podívat a získá trošku obraz i o té škole jako v pozitivním slova smyslu, než jenom v tom jako negativním. Takže si myslím, že to utužuje vztahy.“

Subkategorie: pozitivní přístup dětí k učení a škole

Dva učitelé se shodli, že to, že děti smysluplně tráví svůj volný čas volnočasovou aktivitou, která jim pomáhá v učení a zároveň je to pro ně i zábava, má pozitivní dopad hlavně v tom, že se děje přímo na půdě školy, a děti tak mohou zažívat i hezké a klidné chvíle ve škole bez stresu ze známkování nebo neúspěchu ve vyučování.

U2: „Ale to, co vidím, tak si určitě myslím, že to pomáhá jaksi k lepšímu, pozitivnímu výsledku, ale určitě i přístupu.“

U3: „Takže si myslím, že to je pro ně možnost se zlepšit, trávit ten čas efektivně, a i si myslím, že dost dobré, že to je na půdě školy, že ty děti získávají pozitivní přístup k té škole. Mají jakoby dobré vzpomínky na to trávení času vlastně ve škole. Vidím v tom pozitivum.“

Kategorie: *V čem organizace podle učitelů děti rozvíjí*

Společné subkategorie

Subkategorie: podpora sebevědomí

V této kategorii se respondenti shodli pouze na jedné oblasti rozvíjení. V ostatních bodech se jejich názory liší. Podle nich se zde u dětí nejvíc rozvíjí sebevědomí a schopnost sebe prezentace.

U1: „Určitě se rozvíjí jeho sebevědomí a dovednosti a jeho schopnosti.“

U2: „... schopnost samostatný sebereflexe, prezentace, odvahu, posiluje se taková psychická otužilost, aby se nestyděli, aby měli zdravé sebevědomí, aby dokázali vlastně při tom vystoupení odprezentovat to, co se pracně naučili.“

Rozdílné subkategorie

Subkategorie: posílení volných vlastností

Jeden z učitelů zde uvedl, že se díky aktivitám a cílevědomé práci dětem posiluje jejich vlastní vůle, a to hlavně vynaložením úsilí při plnění vytyčeného cíle (představení pro rodiče).

U1: „Posílí se a rozvíjí se jeho volní vlastnosti.“

Subkategorie: vliv na soustředěnost

Cílevědomou prací děti získávají schopnost soustředění, kterou následně mohou uplatnit během výuky, a ta jim pomůže k dosažení lepších výsledků.

U1: „Má to vliv na lepší práci při výuce, na větší úspěšnost, na soustředěnost.“

Subkategorie: podněcování kreativity

U2 vystihuje, že další oblastí rozvoje je zde kreativita, která je rozvíjena nenásilnou formou během her a činností, které se prolínají s učebními předměty ve škole.

U2: „No určitě kreativitu ... vlastně ty různé kreativní činnosti, který maj, který zasahují do předmětů do češtiny, matematiky, kdy vlastně ty děti si hrajou a je to vlastně úplně přirozená cesta jakoby výuky nebo procvičení toho učiva, který maj ze školy, ale je to prostě tak koncipovaný kreativně a hravou formou, že to pro ty děti je přínosem, nepochybně je.“

Subkategorie: rozvoj dítěte v sociálních oblastech a komunikačních dovednostech

Poslední z dotazovaných učitelů uvedl, že rozvoj komunikace je pro děti důležitým faktorem při řešení různých problémů a navazování sociálních vztahů s ostatními jedinci.

U3: „Já si myslím, že i v sociální oblasti, protože se učí vlastně komunikovat s těmi vrstevníky, učí se řešit problémy, musí si sami vlastně říct o nějakou pomoc, ty problémy tam řešit mezi sebou. Musí spolupracovat, když chtějí k něčemu jako dojít. Takže to, rozhodně, rozhodně si myslím, komunikace s vrstevníky i nejen s vrstevníky, protože samozřejmě musí komunikovat i s těmi vyučujícími. Posouvá je to určitě v těch komunikačních dovednostech ...“

Kategorie: Pokroky u dětí, které učitelé zaznamenali

Subkategorie: výrazné zlepšení ve výuce

V této subkategorii došlo ke shodě všech respondentů, a to v otázce výuky. Díky oblastem, které jsou na kroužku rozvíjeny a posilovány, jsou si děti ve výuce více jisté a učitelé mohou vidět jejich pokroky, které jsou popsány podrobněji ve výpovědích níže.

U1: „... určitě, mám tady několik dětí, které ten Imagion navštěvují a rozhodně dvě děti se výrazně zlepšily. Třeba jedna holčička, měla problém se čtením, dělaly ji problémy písmenka ...“

„Potom, co se týče té druhé holčičky, tak ta zase měla velký problém vůbec poznávání číslic a také tam je vidět nepatrný posun, že prostě holčička bohužel není z podnětného prostředí, takže doma asi tolik nemá možnost procvičovat, ale na tom Imagionu prostě to s ní cvičí, takže tam je nějaký výsledek vidět taky.“

U2: „... čtení, do českého jazyka, v matematice sčítání, odčítání, slovní úlohy. Tak je strašně důležité, aby dítě pochopilo to, co čte, aby rozumělo čtenému zadání, to jsou prostě všechno věci, který, nedokážu sice posoudit, kdyby na ten Imagion nechodili, jak dalece by byl ten progres rychlejší nebo jestli by byl nějaký nebo by nebyl vůbec. Ale to, co vidím, tak si určitě myslím, že to pomáhá jaksi k lepšímu, pozitivnímu výsledku, ale určitě i přístupu.“

U3: „Ode mě teda tam chodí více dětí a u jednoho žáka vidím třeba ten posun v té matematice.“

„A zase u druhého žáka ta komunikační dovednost se mnohem zlepšila, nestydí se si říct o pomoc, umí komunikovat se spolužáky, umí pracovat v kolektivu, což je taky hodně znát.“

Kategorie: Celkové hodnocení činnosti organizace učitelem

Učitelé činnost organizace hodnotili pozitivně. Všichni se shodli na tom, že i když se jedná o volnočasový kroužek, tak mezi hlavní pozitiva patří doučování, které se následně odráží ve výuce.

Subkategorie: činnost přínosná jak pro školu, tak pro rodiny

U1 zhodnotil přínos projektu nejen pro děti, ale i pro ostatní v okolí jedince. Podle něj to je činnost, které obohacuje samotné dítě a jeho pobyt v kolektivu. Dále tato činnost utváří pozitivní vztahy mezi dítětem, pedagogem a rodičem.

U1: „Celkově bych to hodnotila jako pozitivně, protože dětem se ta práce tam líbí, baví je to. Nenudí se u toho, zažívají spoustu jako dobrodružství se svými vrstevníky a určitě to má dobrý i vliv na vyučování, na výuku, na spolupráci dětí, na kamarádství nová, co se můžou vytvořit. A je dobře, že prostě do toho může vidět jak rodič, tak pedagog, tak i dítě. Takže si myslím, že je to

přínosné pro školu, pro děti, i pro učitele je to přínos. A pro rodiče taky určitě, že mají radost z toho úspěchu toho svého dítěte.“

Subkategorie: smysluplná volnočasová aktivita vhodná pro běžný život

Druhý učitel podotknul, že tento způsob trávení času probíhá nenásilnou formou učení v kombinaci s hrou, která má značný výukový přínos pro jedince.

U2: „Tak mně jakoby přínos mi přijde smysluplný využití pro ty děti volného času a nenásilnou formou buď domácí přípravy, nebo nějakého doučování, ale nelze to úplně dát vedle toho rovnátka, že je to prostě zajištění doučování pro dítě, to určitě ne. Je to prostě hravá forma, která využívá didaktických prostředků, aby to dítě si nejenom hrálo, ale mělo i nějaký výukový přínos. S tímhle tím cílem je to zaměřený, ale co mě zaujalo ty možnosti celý tý konstrukce, toho divadýlka a těch variant a tý variability.“

Subkategorie: pozitivní odpolední aktivita pro děti

U3 také podal pozitivní hodnocení ve smyslu pozitivně stráveného odpoledního času. Uvedl ale, že si nedovede představit využívání konstrukce ve své výuce, tedy vidí smysl pouze ve využití ve volném čase.

U3: „Hodnotila bych ji určitě jako pozitivní v rámci teda takhle toho odpoledního kroužku. Nedovedu si představit, jak by fungovala ve výuce, klasicky, protože si myslím, že určitě některé herní prvky by fungovaly, ale nedovedu si to představit jako klasickou výuku, ale takhle v rámci doplňkové služby nebo jako v rámci doučování, v rámci odpolední aktivity to hodnotím pozitivně.“

5.6.2. Organizátoři

Kategorie: *Nabídka služeb popsaná pracovníky neziskové organizace*

Společné subkategorie

Subkategorie: možnosti vhodného trávení volného času

Dva pracovníci NO poukazují na vhodnost trávení volného času přímo ve škole pro děti, které by jinak svůj čas trávily nezdravě nebo neefektivně. Díky tomuto projektu mají možnost svůj čas trávit formou aktivit, které jim pomáhají v odstraňování učebních nedostatků.

O1: „Tak ta nabídka služeb spočívá v tom, že vlastně děcka, které mají čas a můžou ho trávit někde mimo školu, tak ho tráví na škole.“

O3: „Imagion je prostě taková volnočasová aktivita pro děcka, je to takovej klub kde se děti mohou scházet, a hlavní zaměření nebo cílem toho je pomoc těm dětem, pomoc těm dětem v tom, aby se doučily nebo pomoct jim v předmětech ...“

Subkategorie: možnosti učení zábavnou formou prostřednictvím hry

Dva organizátoři zdůrazňují, že zde probíhá učení, které je podané formou her, což si děti často ani neuvědomují.

O2: „Aby umožňoval dětem učit se zábavnou formou do důsledku, a to tak, že dítě splní úkol a zároveň se pohybuje, což je dítěti opravdu tedy vlastní ...“

O3: „Takže je to spíš takový jako dá se říct doučování neboli učení, ale formou hry, že si to ty děti ani docela neuvědomují, protože jsou to v podstatě takový různý hry ...“

Rozdílné subkategorie

Subkategorie: zmírnění dopadu negativních vlivů

O1 zdůraznil, že služba je vytvořena s cílem zmírnění negativních vlivů, které se vyskytují v prostředí jedinců sociálně znevýhodněných.

O1: „*Takže ty služby jakoby jsou v tomhle tom rozsahu a vždycky to jakoby minimalizuje nějaký ten špatnej dopad tý sociální kultury nebo jak to nazvat obecně, jako já to neumím asi nazvat obecně.*“

Subkategorie: možnosti podpory integrace dětí cizinců

O1 také uvádí, že služba pomáhá i dětem, které mají jazykovou bariéru. Snaží se hledat postupy, jak těmto dětem pomoci tuto bariéru překonat, aby se sžily s novým jazykem a začaly ho využívat. Ve výpovědi dále uvedl, že pro děti dělají projekty, které se týkají jejich mateřského jazyka a rodné země, aby i děti cizinců mohly českým spolužákům předvést něco ze své kultury a ukázat, co umí ve svém jazyce. Tímto způsobem se snaží překonávat bariéry.

Subkategorie: vyhledávání sociálně znevýhodněných dětí

O1 podotýká, že se v rámci služby Imagion snaží vyhledávat děti, pro které je jejich nabídka vhodná.

O1: „*Takže my máme to připravený tak, že ty děcka některý naberem, vyberem si je prostě, když už víme, že končej i třeba i dřív ... Takže to je jako jedna část, kdy jako se bere ta část těch sociálně znevýhodněných dětí, a to je první věc.*“

Subkategorie: příležitost přípravy do školy ve škole

Organizátor uvedl, že je služba vhodná pro děti, které nemají doma dobré prostředí pro učení a přípravu do školy.

O3: „*To že ty děcka leckdy prostě doma nemají možnost se třeba učit nebo k tomu nemaj chuť nebo příležitosti, tak tady vlastně se učeť, a zajímavý je to, že prostě oni o to je takovej zájem prostě počítat nebo dělat nějaký takový výkony, že se prostě perou o to i, jo. Protože si vlastně neuvědomujou, že se učeť, ale učeť se.*“

Subkategorie: možnosti využití multifunkční konstrukce

O2, který je vlastně tvůrce konstrukce pro Imagion, popsal její variabilní využití.

O2: „Tak, no a protože Imagion má defakto 14 funkcí, tak my je můžeme docela rychle měnit, to znamená, že ta deseti minutová pauza bohatě stačí, já jako autor projektu, dokážu Imagion změnit během dvou minut a to nějak nenadsazuji, a není to nic náročného a ještě ke všemu předvídám, jsem si docela jistý tím, že kdyby to dělaly děti, že to také užitečné, protože se dělá vysloveně cílená práce, která u dětí podporuje smysl pro řád a organizaci věcí, takže kdy třeba přestavují divadlo z divadla pro děti a herce na divadlo loutkové, tak je to poměrně zábavné a rychlé, děti mají poměrně jednoduchou práci z jejich pohledu, protože jenom zavěšují kulisy nebo konstruují loutkové divadlo a loutkové divadlo je na dva dřevěné kolíky, není to nic těžkého, je to během 30–40 vteřin hotové.“

Kategorie: *Popis, jak kroužek Imagion probíhá – konkrétní činnost organizace popsaná pracovníky*

Z výpovědí je známo, že kroužek probíhá 4x za týden.

Společné subkategorie

Subkategorie: vhodné rozdělení dětí

Všichni respondenti – pracovníci uvedli, že jsou děti rozdělené do dvou skupin. Primárně na mladší a starší děti. Organizátoři sami dle svého úsudku skupiny mění podle schopností dětí, takže ve výsledku jsou skupiny namíchané podle výkonu dětí, tak, aby se každý cítil dobře a aby připravené aktivity byly adekvátní k jejich schopnostem.

O1: „... děcka máme rozdělené, jak už jsem říkal a nejenom podle věku jo, nebo tak, ale podle jejich schopnostech ... takže jsme to přeházeli různě ty děcka a žáka třeba z druhé třídy dáváme do s dětmi, který jsou ve čtvrtý, pátý třídě, jo.“

O2: „Tak máme děti rozdělené do dvou skupin, mladší a starší žáky, přičemž se nám zároveň věkově trošku prolínají, že například takové ty už jaksi děti více zběhlé a mladší nám chodí do staršího Imagionu, a když se to hodí tak dokonce je to i naopak ...“

O3: „... máme děti rozdělené do menší, pro mladší děti a starší děti ... takže tam třeba uděláme tři stanoviště a přizpůsobujeme samozřejmě ty úkoly tak, abysme mohli tam mít nulku, jedničku, dvojku, vlastně čtyři, no a trojku, protože každé se učí v matematice někde jinde, no.“

Subkategorie: pravidelný průběh aktivit

Z odpovědí respondentů vyplývá, že práce se skupinou je tvořena tak, aby se střídala činnost s přestávkou, kdy si děti mohou oddychnout. Někteří organizátoři uvedli konkrétní příklady činností.

O1: „Takže my začínáme třeba s malou skupinou tak, že se děcka posadí, dostanou, vědí, že si maj pověsit klíčky, že si maj dát svačiny, pitíčka na svý místo, prostě tydlety základní návyky, který potřebujou jakoby mít, vědět, připravuje ty děcka na školu.“

„... v patnácti minutách, deseti, patnácti minutách si říct z krátkého příběhu ...“

„Nebo víme, že máme před vystoupením, tak začínáme to tak, že prostě děcka se připraví ...“

„... a pak vlastně probíhá ta výuka tím, že tam je vždycky vsunutá ta přestávka ...“

„... mají třeba, když počítáme, dostanou tabulky a dostanou nějaký úkol, proběhnout si třeba tím bludištěm, proběhnou si bludištěm, tam jsou nějaký úkoly a oni si je musí jako napsat zpátky na tu tabulku a zkontroluje si to díky tomu, že to maj ty ostatní.“

O2: „... máme čisté dvě hodiny na práci a struktura je taková, že se s dětmi uvítáme, řekneme přibližný program, ovšem my chceme být pro děti zábavný, to znamená, že netrváme na pevném pracovním... na pevném pracovním programu, přičemž 20 minut se pracuje v Imagionu, pak je přibližně 10 minut pauza a pak děti realizují další hry v Imagionu. Přitom například první 20 minutovka může být opakování nácvičku nějaké dramatizace hry, naposledy jsme měli Shreka. Pak je 10 minut pauza, pak se může nehrát Shrek, nýbrž se Imagion může použít například ke hře Safari, kdy děti mají za úkol na šálách hledat příklady a kontrolovat jejich výsledek.“

O3: „Takže probíhá to tak, že si, máme to různě rozdělený ten Imagion, máme třeba 20 minut, máme nějakou činnost s těma dětma, pak maj ty děti nějakou přestávku, aby si taky oddechly od různých věcí ...“

Subkategorie: ukončení kroužku

Děti jsou na konci každého odpoledne hodnoceny a odměňovány, organizátoři se snaží u každého najít něco, za co ho lze pochválit a odměnit. Dále provedou s dětmi reflexi daného dne.

O1: „No a tím vlastně uzavíráme ten Imagion s těmi malými dětmi tak, že tady máte, byly jste vynikající a tady jedny omalovánky pro toho kdo byl nejlepší, jo, aby rozeznaly, že můžou se posouvat dál a dostane dítě a to není podle těch čárek, to už vybíráme my, aby děti věděly, teď oni se samozřejmě srovnaj, že by chtěly dostat ty omalovánky, ale vždycky vybíráme, aby to bylo nestranný, ale zároveň, aby každéj dostal jednou, jo a učeť se čekat, některý děčko, že jo, palec dolu, nedostal jsem, že jo.“

O2: „Děti odměňujeme aktuálně po každém aktu hry, to znamená v intervalu třeba dvou minut nebo jedné minuty, anebo se teda píše, píše tabulka se jmény dětí, ke každému dítěti se inkorporuje, připisuje se jim čárka za každý kvalitní výkon a na konci pedagog vyhodnotí hry, dětem sečte čárky a řekněme třeba za každých pět čárek dostane dítě bonbon. Takže děti jsou odměňovány na závěr kroužku Imagion.“

O3: „Je tam třeba systém, tam máme takovýho různýho bodování, takže máme tam velkou tabuli, na kterou se napíšou jména a dostávají různý body za různý věci, co tam prostě splněj. Pak máme na konci samozřejmě vyhodnocení, takže když prostě pak maj různý odměny ještě ten den.“

Rozdílné subkategorie

Subkategorie: zapojení dětí do organizace

Jeden z organizátorů zdůraznil zapojení dětí do organizační práce, týká se to hlavně dětí, o kterých ví, že v něčem nevynikají nebo mají s něčím problém, a snaží se jim tak přidělit důležitou roli v kolektivu, která jim následně pomáhá s osobním rozvojem.

O1: „... děcka se připraví, udělaj si ten svůj rituál a pak zase začnou, začneme třeba konkrétně, teda, děti potřebujem nějakého asistenta na, já nevím, fixy, na tohle a tohle, že se každej nějak zaukoluje a vždycky vybíráme ty, kteří třeba nevynikají v tom, co budeme dělat, že ta asistence je strašně jako pro ně důležitá, jo.“

Subkategorie: pomoc asistenta

Na průběhu práce hlavních pracovníků organizace se také podílí proškolení mladí asistenti.

O3: „... máme tam asistenty, který nám pomáhaj, ty jsou právě zrovna speciálně na ty hry, že zrovna v tý přestávce se jim věnujou, aby ty děcka dělaly taky něco, co třeba rádi dělaj, takový ty obyčejný hry a je to o tom, že tam máme i pana asistenta, kterej pracuje hlavně s tím Imagionem, kterej vždycky připraví nějaký hru, bych to řekla, nějakou prostě sestaví z těch různých šál, které tam máme, dejme tomu třeba bludiště, vysvětlí se jim, co po těch dětech chce a pak se tak různě jako prostřídávají.“

Kategorie: Jak pracovníci vyhodnocují efektivitu jejich práce

Společné subkategorie

Subkategorie: tvorba individuálního plánu dítěte

Dva organizátoři uvedli, že během své práce s dětmi tvoří individuální plán, podle kterého postupují v práci s konkrétním jedincem a díky kterému vyhodnocují výsledky svého působení.

O1: „Jedna věc je ta IVP, individuální plán. On má za cíl v nějakých tří měsících zjistit, jak se to dítě posouvá ...“

O3: „Každý to dítě má svůj individuální plán, napsanej, podle kterýho se s ním pracuje, jo, takže třeba, když pracujeme ve skupině, tak třeba, většinou to jsem já nebo ***, si vezmu to dítě na stranu, a právě pracujem na tom, s čím to dítě třeba potřebuje pomoct. Jo, takže maj svoje individuální plány ...“

Subkategorie: osobní vyhodnocení skrze zjevné výsledky a pokroky dětí

Pracovníci dokládají efektivitu své práce na příkladech dětí, které se za dobu průběhu projektu Imagion posunuly ve svých schopnostech nebo dovednostech.

O2: „Já znám toho chlapce dva roky, fakt je, že ten chlapec se posouval i bez Imagionu, pochopitelně, to dítě vyspívá, ovšem já jsem si téměř jist, že Imagion mu dá ty správné impulsy, protože na začátku předloňského roku to byl velmi plačtivý prvňáček a teď na konci druhého roku to je suverénní představitel hlavních rolí ve všech divadelních hrách a už mluví krásně nahlas, všichni mu rozumíme a máme z něho obrovskou radost.

O3: „... jsme viděli na spoustě dětech i když třeba k nám nastoupily do kroužku, tak jsou většinou takový zakřiknutý, neprojevují se nebo třeba mají obavu mezi davem se projevit, jo, a ten efekt je prostě na těch dětech vidět velkej.“

„... na konci prostě roku nebo v průběhu to už vidíte, že prostě je schopný promluvit, promluvit před davem, prostě tak, aby mluvilo hlasitě, plynule, aby se nemuselo stydět, takže tohleto je jedna hodně velká věc.“

Rozdílné subkategorie

Subkategorie: propojení spolupráce dítě – škola – rodina

O1 vnímá, že efektivita kroužku spočívá ve spolupráci s bližším okolím dítěte a dítětem samotným. Dosažení úspěšnosti tkví v propojené spolupráci všech, která má následně pozitivní vliv na jedince i okolí.

O1: „Takže to vnímám jako tu efektivitu, nejvyšší, že se dokážeme spolupracovat s těmi rodiči, s tou školou, jak s jednotlivci, tak i teda s dětmi.“

Subkategorie: komunikace s učitelem

Pracovník 3 vidí efektivitu v komunikaci s učitelem, kdy si vzájemně vyměňují informace o daném jedinci.

O3: „... máme komunikaci hodně s učitelem, s kterým jsme v kontaktu, nahlížíme do známek, abysme prostě věděli, jak to dítě, v čem je slabší, na co se zaměřit, v čem naopak jakoby prospívá, kde udělal pokroky.“

„Protože tím, že komunikujeme s těma učitelem tak víme, co třeba, kde pokulhávají a co potřebují třeba doučit. Tak tam třeba se v tomhlectom vidím jakoby hodně tu efektivitu, no.“

Kategorie: Pozitivní dopad na dítě nebo rodinu z pohledu pracovníků

V této kategorii se výpovědi rozcházejí, každý z organizátorů má na stránku pozitivního dopadu svůj subjektivní názor.

Subkategorie: možnosti individuálního přístupu k různým rodinám

O1 poukazuje, že neuplatňují pouze individuální přístup k dětem, ale i k rodičům. To hlavně tím, že s nimi často komunikují a navazují bližší kontakty.

O1: „... dopad na to, že ty rodiče, jednotlivý rodiče, není, nejsou to všechny rodiče. Třeba, s paní ... tam jde o ten individuální přístup k těm rodičům, to není jenom o tom individuálním přístupu k jedinci jako k dítěti.“

Subkategorie: možnost, jak zjistit silné stránky dítěte

O2 podotkl, že je pro děti velmi pozitivní, že oni (organizátoři) mohou být elementem, který jim pomůže objevit jejich talent a silné stránky.

O2: „Totiž, zajímavý je, že moje zkušenost je, že třeba jsme při Imagionu přišli na to, na co jsou některé děti talentované, i když na to samozřejmě nemám žádný certifikát nebo či něco takového ...“

Subkategorie: upevňování návyků

Jeden z pracovníků NO vnímá projekt jako příležitost si upevnit správné návyky k učení i ve volném čase, což jim může usnadnit život v dalších etapách studia.

O3: „Naučí se prostě se třeba i učit, jo, že leckdy ty děti třeba nemaj ani návyky domácí, na domácí, třeba úkoly, což jim potom dělá na středních školách velkej problém. Tak tady prostě tím, že se to udělá tou zábavnou formou, ale někdy, kdy je potřeba přitvrdit, i formou nějakýho doučování, tak to dítě si navykne, že vlastně je normální v odpoledních hodinách si sednout a započítat si třeba pár příkladů nebo si projekt něco třeba opakování, co dělali třeba dneska.“

Subkategorie: pozitivní přístup dítěte ke škole

O3 uvedl, že projekt Imagion má pozitivní dopad na dítě ve vnímání školy a přístupu k ní. Pobyt ve volném čase na půdě školy s ostatními spolužáky a kamarády vytváří pozitivní vztah k tomuto prostředí.

O3: „V tom, že prostě tu školu má i rád, rád do ní chodí, má tam kamarády v tom kroužku, chodí tam vlastně společně s dětma z jeho třídy, z jiných ročníků se tam setká, takže ty jako vztahy vytváří si...“

Subkategorie: ulehčení rodinám

Projekt Imagion mohou podle O3 vnímat pozitivně i rodiče, kteří si uvědomují, že nemohou svým dětem dopřát vhodné a podnětné prostředí pro učení.

O3: „No, pozitivní dopad je v tom, že to dítě vlastně, když nemá třeba ty, ty teď mě úplně vypadávaj slova, nemá podmínky pro to, aby si třeba doma udělalo nějaký ty úkoly nebo trošku se aspoň něčeho doučilo, tak jakoby je to posila pro tu rodinu, že jim vlastně v tom pomůžeme, no, že jakoby s tím dítětem pracujeme.“

Kategorie: *Oblasti rozvoje dítěte podle organizátorů*

Společné subkategorie

Subkategorie: podpora sebe prezentace

Dva pracovníci organizace se shodli, že hlavní oblastí rozvoje je sebe prezentace. Oba respondenti uvedli pádné příklady, kdy se povedlo posílit u dítěte sebevědomí a schopnosti projevovat se ve skupině.

O1: „No a já jsem měl, já jsem měl za cíl u té holčiny snížit to, protože ona opravdu nemluvila, a když promluvila, tak to byl šepot, jo to bylo opravdu jak když kuřkne malinká kuřka. Jo a todleto jsem si vzal za cíl, že můj cíl bude, aby se naučila sebe prezentace. Naučila se mluvit, aby ji bylo slyšet, když teda otevře tu pusu a řekne správnou odpověď.“

„Že tam vůbec nešlo o to, aby uměla počítat, to všechno uměla, ale aby dokázala tu sebe prezentaci, a to tam bylo.“

O3: „Pak jsme tam měli třeba děcko, který se třeba stydělo se zase projevit nějak pohybově, jo, který, když jsme prostě měli nějakou tu hru, tak se prostě bálo, protože by třeba to nezvládlo, dneska to dítě hraje hlavní roli prostě v divadle ...“

„Třeba jsme tam měli děcko, který se úplně bálo třeba projevit, sotva se prostě představilo. ... když jsme s ní pracovali nějakou tu dobu, tak se dokázala tak projevovat ...“

„Dokázat se projevit to je jedna taky z dalších věcí, opravdu, aby to dítě se nestydělo se projevit. Některý děti jsou takový hrozně zakřiknutý nebo se naopak styděj, že jo prostě, ale tady to právě vždycky prolomíme.“

Rozdílné subkategorie:

Subkategorie: rozvoj dítěte v sociálních kompetencích

Děti se během vzájemné interakce sociálně rozvíjí, uvedl jeden z pracovníků NO, a to hlavně díky situacím, které nastávají v průběhu aktivit.

O2: „Zároveň Imagion umožňuje tu výuku takovou rozvolněnější, že dítě třeba nemusí zanedbávat vytváření sociálních vztahů, protože není tolik tlačěn do kompetice, nýbrž má jaksi volnější ruku a řešení příkladu 6 – 3, ne že by nebylo důležité, důležité samozřejmě je, ovšem je dáno na úroveň tomu, že se třeba stane, při mojí metodě výuky, že dítě, chlapec, dá přednost dívence, když je to sociálně vhodná situace. Tak v podstatě čili, čili zároveň jaksi socializační hrací element, dá se říci.“

Subkategorie: podněcování kreativity a improvizace

O2 uvedl, že se během činností u dětí rozvíjí kreativita společně s improvizací.

O2: „Improvizace, kreativita nebo improvizace, což je defakto totéž, tak ta se tam opravdu probouzí, ale chtělo by to podstatně více pracovat.“

Subkategorie: rozvoj komunikace a fungování v kolektivu

O3 zmiňuje, že podle něj má největší význam rozvoj komunikace a spolupráce u dětí.

O3: „Tak na dítě si myslím, že největší dopad je to jednak v tý komunikaci, jak už jsem říkala, dokáže prostě ten seberozvoj prostě rozvíjet, i to sociální vnímání prostě ostatních dětí, práce v kolektivu, a hlavně jak jsem říkala taky v těch předmětech ...“

„... supr týmová spolupráce. Tam si myslím, že jako týmová spolupráce je jako hodně velká ...“

Kategorie: Pokroky u dětí, které pracovníci zaznamenali

Společné subkategorie

Subkategorie: komunikace a projev před ostatními

Největší pokroky u dětí zaznamenali dva organizátoři v projevu jedince před ostatními, tedy v sebe prezentaci. Společným úsilím dokázali překonat bariéry v komunikaci. O3 navíc uvedl

i příklad, kdy se dítě bálo vystupovat i svým pohybem. I tento problém se jim povedl vyřešit jejich výchovným působením ve volném čase.

O1: „No a já jsem měl, já jsem měl za cíl u té holčiny snížit to, protože ona opravdu nemluvila, a když promluvila, tak to byl šepot, jo to bylo opravdu jak když kuňkne malinká kuňka. Jo a todlecto jsem si vzal za cíl, že můj cíl bude, aby se naučila sebe prezentace. Naučila se mluvit, aby ji bylo slyšet. Když teda otevře tu pusku a řekne správnou odpověď. Ona byla šikovná třeba na matiku, a i na češtinu. Akorát ji to člověk musel vysvětlovat jako pro ni tím způsobem. Protože byla šikovná, dostávala, třeba připrav to, udělej tady to, ano a teď nám, teď máš pět minut a řekni, cos udělala za práci. Popiš nám to, jo, no samozřejmě někdy třeba mlčela, mám video, kdy prostě zase mluvila hezky, jo.“

O3: „Třeba jsme tam měli děcko, který se úplně bálo třeba projevit, sotva se prostě představilo. Vůbec nebylo schopný před nějakým davem říct hlásku, stydělo se a většinou se potom vmlouvalo, když se ho na něco zeptalo, že ji bolí hlavička nebo prostě něco, a potom, když jsme s ní pracovali nějakou tu dobu, tak se dokázala tak projevit, že to prostě bylo opravdu příjemný, protože jsme tam viděli tu práci na ní, dokázala se představit, dokázala hrát v divadle, mít dokonce třeba i svoji větu, říct sama o sobě před velkým davem lidí, dětí. Tak to bylo si myslím takovej úžasnej úspěch. Pak jsme tam měli třeba děcko, který se třeba stydělo se zase projevit nějak pohybově, jo, který, když jsme prostě měli nějakou tu hru, tak se prostě bálo, protože by třeba to nezvládlo, dneska to dítě hraje hlavní roli prostě v divadle, což je úplně skvělý, tak takových případů je jakoby více, no.“

Kategorie: *Celkové hodnocení činnosti organizace pracovníkem*

Subkategorie: *funkčnost propojení mezi různými subjekty*

O1 poznamenal, že je velmi rád, že tento projekt funguje na principu vzájemné komunikace mezi všemi hlavními subjekty, které souvisí s daným jedincem. Hlavní sdělení této subkategorie je, že tato spolupráce funguje dobře a efektivně.

O1: „... tak jsem byl nadšenější, právě díky tomu propojení. Že to propojení funguje, že to není jako já, my si tady budeme pracovat na škole na písečku a budeme si dělat to či ono.“

„Jo, takže pracuju jak s učiteli, tak s vychovateli, jo, to je jedna věc a pracujeme teda i s rodiči. Že pak se nedostanou jako do fáze, kdy můžou přijít na vystoupení, tam se setkají s učiteli s některými nebo s těmi vychovateli, víc si povídají.“

Subkategorie: výhoda působení na ZŠ, kde se kroužek provozuje

Stejný pracovník jako výše uvedl, že to, že sám pracuje na škole, kde se koná projekt Imagion, je velikým přínosem pro děti i ostatní.

O1: „... protože my, tím, že pracujeme na té škole, tak máme jakoby, máme ten režim z té školy. Takže víme jakoby, co chceme ty děti učit do budoucnosti. To je první věc, kterou si myslím, že jakoby je jakoby bonusová věc, která tu je. Proto jsem to přijal, tohle zaměstnání.“

Subkategorie: potíže přivedení dětí k soustředěnosti

O2 hodnotil činnost za leckdy obtížnou, a to z důvodu nesnadné práce s dětmi, které jsou po celém dopoledni unavené a značně neklidné.

O2: „Fakt je, že ty děti jsou, defakto nelze je přimět k úplnému klidu. Což je proti zájmu pedagoga, to je proti zájmu pedagoga, to je jedna věc, nelze je přimět k úplnému klidu.“

Subkategorie: málo činností, do kterých se mohou zapojit všechny děti

Jeden z negativních faktorů, který zmínil O2, je nedostatek aktivit, do kterých se mohou zapojit všechny děti najednou. Vymyšlení nových her je v zájmu činnosti organizace.

O2: „... za druhé je ještě málo her, které mám vymyšlené, při kterých, které můžou pracovat všichni děti najednou. Takové hry mám vymyšlené jenom dvě, jsou to teda ty kapitální hry, ty nejdůležitější a nejlepší, to je Kyvadlo a Safari. Jsou zatím jenom dvě a je v zájmu dalšího postupu Imagionu, dalšího postupu, jestli se uplatní na trhu, je, já potřebuju, aby, aby najednou mohlo v Imagionu pracovat třeba 15–20 dětí. A abych usnadnil roli pedagogovi ...“

Subkategorie: problém se zaučováním nových asistentů

O3 vidí komplikaci v zaučování nových asistentů studentů. Shledává to jako nesnadný úkol, který zabere mnoho času, jenž by se dal strávit jinou činností. Na druhou stranu uvádí, že je pozitivní, že své zkušenosti může předat další osobě.

O3: „negativní je třeba i to, že kdy tam máme ty studenty, tak jako docela to bylo těžký je zaučit, protože přeci jenom to jsou mladý lidi, takže prostě a do dneška ještě nějaký jako takový problémy vystávají, kdy prostě se řekne se udělá to a to, tak ty zase, ale pozitivní je, je to negativní pro nás z naší jakoby strany, protože musíme zaučovat, je to pro nás práce navíc, než abysme si to prostě nějak my ulehčovali, ale pozitivní je to v tom, že ty ostatní se to zase můžou naučit, no.“

Subkategorie: pozitivní hodnocení vedení

Poslední pracovník respondent hodnotí činnost, i přes zmíněná negativa, pozitivně. Zmínil se o dobrém vedení, pro které je radost pracovat.

O3: „Já bych řekla, že určitě, já bych řekla, že tam je spíš víc toho pozitiva než toho negativa. To vedení, který máme, to vedení, prostě který máme, tak je skvělý, dobře se s ním spolupracuje, vyhoví, opravdu ví, co chce, takže to je potom radost jako pracovat. Když máte dobrýho šéfa, tak potom je to super.“

5.7. Shrnutí, diskuze výsledků

Pro výzkum jsem provedla celkem šest rozhovorů, které jsem následně přepsala a použila jako záznamový arch pro hledání kategorií a subkategorií.

Z výpovědí učitelů vyplývá, že jejich informovanost o projektu je poměrně rozsáhlá. Bylo zjištěno, že funguje komunikace mezi asistentem organizace a učitelem, kdy učitel předává asistentovi informace o učebních nedostatcích dětí, které dochází do Imagonu. Jeden z učitelů uvedl drobnou stížnost, a to tu, že mu chybí zpětná reakce od pracovníků organizace, z čehož vyplývá, že spolupráce probíhá spíše jednostranně. Učitelé také potvrdili, že vidí zlepšení ve výuce u dětí, které docházejí do projektu. Nedochozí k rozvoji žáků pouze v oblasti učení, ale i v sociální oblasti, která je důležitou složkou při práci se sociálně znevýhodněnými jedinci. I přesto učitelé

spatřují v kroužku spíše doučování než volnočasovou aktivitu. Ve výpovědích nebyla řečena žádná zásadní negativní informace týkající se činnosti organizace a spolupráce s ní. Učitelé celkově hodnotí projekt jako velmi přínosný, a to jak pro školu, tak pro děti.

Pracovníci Inclusio, o. p. s. činnost organizace popsali mnohem podrobněji. Uvedli různé způsoby, postupy, motivace a hry, které využívají při tvorbě programu pro děti. Dva ze tří asistentů hovořili o časté spolupráci s rodiči, která je pro jejich práci potřebná. Na rozdíl od učitelů byli organizátoři více kritičtí a dovedli ve své práci najít i mnoho negativních jevů. Práce s takovou skupinou jedinců není snadná. Z jedné výpovědi vyplynulo, že pro kvalitní průběh činnosti je potřeba dobrá spolupráce a zkušenosti s prací s kolektivem i mezi pracovníky. Všichni respondenti-organizátoři se shodli, že vidí u dětí úspěchy a pokroky, což také uvedli na velkém množství různých příkladů. Organizátoři projektu se u dětí spíše než na doučování konkrétních znalostí soustředí na celé oblasti vývoje, které mohou u dětí podpořit. Upřednostňují individuální přístup k dětem.

Obě dotazované strany se tedy shodují, že projekt Imagion je pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí velmi dobrý způsob, jak trávit volný čas, a zároveň možnost zlepšit své studijní výsledky díky učení se ve volném čase, a to navíc atraktivní formou her. Všichni respondenti uvedli příklady dětí, u kterých byl znát nějaký pokrok či kladný důsledek působení pracovníků organizace.

Z výzkumu vyplývá, že děti ze sociálně znevýhodněného prostředí mají prostřednictvím kroužku možnost se ve volném čase rozvíjet v různých oblastech. Z výpovědí je známo, že jde hlavně o doučovací službu, ale i přes to respondenti poukázali na mnoho her a aktivit, které s dětmi dělají. Jedná se například o nacvičování divadla, přednesů, kolektivní hry, ale i vzdělávací hry, které si děti samy mohou hrát např. na tabletu. Mimo jiné zde probíhá rozvoj v sociální oblasti, což je pro tyto děti více než přínosné. Z rozhovorů s pracovníky neziskové organizace je patrné, že se dětem a jejich rodičům věnují nad rámec své práce a poskytují jim více než individuální péči, pro mnohem lepší výsledky jejich působení.

Během výzkumu se objevilo několik nežádoucích jevů, hlavně během tvorby otázek k interview. Několik otázek ze seznamu bylo podobného rázu, čehož si všimli i respondenti. Vzhledem k formě dotazování (polostrukturovanému rozhovoru) jsem se mohla dotazovaných

dále doptávat a zjistit tak potřebné informace. Výpovědi byly srozumitelné a myslím si, že se mi podařilo zjistit mnoho informací o projektu Imagion.

Závěr

Záměrem práce bylo popsat činnost tří neziskových organizací působících v oblasti volnočasových aktivit pro děti z 1. stupně ZŠ ze sociálně znevýhodněného prostředí a analyzovat projekt Imagion neziskové organizace Inclusio, o. p. s., působící v oblasti volnočasových aktivit pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Činnost projektu byla analyzována z pozice učitelů spolupracujících základní školy a z pozice pracovníků neziskové organizace Inclusio, o. p. s.

V teoretické části byly vymezeny pojmy související s problematikou bakalářské práce a popsány faktory způsobující sociální znevýhodnění dětí. Práce dále podrobněji informovala o činnosti vybraných neziskových organizací a provedla obsahovou analýzu té části činnosti těchto organizací, která souvisí s tématem práce. Tato analýza byla provedena na základě výročních zpráv dotyčných organizací z let 2013–2015. V této části práce jsem také narazila na první problémy, protože výroční zprávy byly nesystematické, informace neúplné a roztržité. Nebylo možné porovnat výstupy z výročních zpráv jedné organizace z různých let, protože zásadní informace uvedené v jedné zprávě ve zprávě z dalšího roku chyběly, přestože z kontextu zprávy bylo zřejmé, že činnost organizace v dané problematice pokračovala dále, mnohdy i ve větším měřítku, ale konkrétní informace nebyly k dispozici. Výjimku tvořily zprávy organizace Člověk v tísni, které byly nejucelenější, měly srozumitelnou strukturu a byly zpracované v různých letech podobným způsobem.

Praktická část přiblížila činnost projektu Imagion organizace Inclusio, o. p. s., a to z pohledu pracovníků organizace a učitelů spolupracujících základní školy. Tato část práce byla zpracována metodou kvalitativní analýzy rozhovoru. V rozhovoru s učiteli jsem zjišťovala, jaká je jejich celková informovanost o projektu, jak efektivní je podle nich spolupráce s organizací, jak funguje komunikace mezi pracovníky organizace, učiteli a rodiči, zajímaly mne pozitivní dopady činnosti projektu na děti a jejich pokroky z hlediska pedagoga. V interview s organizátory mne zajímal jejich pohled na poskytovanou službu a na to, jakou efektivitu podle nich vykazuje jejich práce s dětmi v rámci projektu.

Ve výzkumu bylo zjištěno, že organizace Inclusio nepracuje pouze se sociálně znevýhodněnými dětmi, ale navazuje kontakt i s jedinci, kteří se podílí na výchově dítěte, tedy

rodiči a učiteli. Nabízená volnočasová aktivita poskytuje dětem mnoho možností, jak kvalitně trávit volný čas. Dále bylo prokazatelně zjištěno, že má organizace na jedince pozitivní vliv během edukačního a socializačního procesu.

Práce naplnila má očekávání. Věřím, že i přes drobné potíže v průběhu výzkumu byl cíl práce naplněn.

Domnívám se, že práce by mohla být užitečná jiným základním školám, které uvažují o navázání spolupráce s neziskovou organizací Inclusio, o. p. s., a to jako příklad dobré praxe. Také by tato práce mohla být pro mnohé organizace inspirací a motivací pro vytváření programů pro jedince ze sociálně slabého prostředí.

Seznam použitých zdrojů

Barevný svět dětí: Barevný svět dětí, z. s. [online]. [vid. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.barevnysvetdeti.cz/pro-rodiny/>

Barevný svět dětí, z. s., 2013. Výroční zpráva. Barevný svět dětí, Praha.

Barevný svět dětí, z. s., 2014. Výroční zpráva. Barevný svět dětí, Praha.

Barevný svět dětí, z. s., 2015. Výroční zpráva. Barevný svět dětí, Praha.

BURKOVIČOVÁ, R., 2016. Děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v předškolním vzdělávání. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-812-0.

Člověk v tísní, o. p. s., 2013. Výroční zpráva. Člověk v tísní, Praha.

Člověk v tísní, o. p. s., 2014. Výroční zpráva. Člověk v tísní, Praha.

Člověk v tísní, o. p. s., 2015. Výroční zpráva. Člověk v tísní, Praha.

Člověk v tísní: Sociální práce [online]. [vid. 25. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/socialni-prace>

FISHER, S., ŠKODA, J., 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.

HENDL, J., 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.

Inclusio: Inclusio, o. p. s. [online]. [vid. 18. 2. 2017]. Dostupné z: <http://inclusio.cz/>

JANDOUREK, J., 2003. *Úvod do sociologie*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-749-3.

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al., 2001. *Člověk – prostředí – výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Padio. ISBN 80-7315-004-2.

Ministerstvo práce a sociálních věcí: Sociální služby [online]. Aktualizováno 7. 9. 2016 [vid. 22. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18661>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: programy státní podpory práce s dětmi a mládeží na léta 2011-2015 [online]. [vid. 22. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/programy-statni-podpory-prace-s-detmi-a-mladezi>

PÁVKOVÁ, J. 2014. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. ISBN 978-80-7290-666-6.

PÁVKOVÁ, J., et al., 2002. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2008. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-416-8.

RŮŽIČKOVÁ, R., 1999. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. 1. vyd. Olomouc: ANAG. ISBN 80-7263-012-1.

SKUTIL, M., et al., 2001. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.

Svět neziskovek [online]. 2014, roč. 6, č. 5 [vid. 6. 5. 2017]. ISSN 1803-8824. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/sdata/SN_5-2014_629.pdf

ŠKARABELOVÁ, S., et al., 2002. *Když se řekne: nezisková organizace ...* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-3031-3.

ŠPIČÁK, J., 1993. *Prostředí z pohledu sociální pedagogiky*. 1. vyd. Olomouc: PedF UP. ISBN 80-7067-227-7.

ŠVEC, J., et al., 2010. *Příručka pro sociální integraci*. Praha: Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách. ISBN 978-80-7440-014-8.

ZAHRADNÍKOVÁ, P., 2013. Výroční zpráva. Inclusio, Praha.

ZAHRADNÍKOVÁ, P., 2014. Výroční zpráva. Inclusio, Praha.

ZAHRADNÍKOVÁ, P., 2015. Výroční zpráva. Inclusio, Praha.

Zákony pro lidi: Zákon o sociálních službách [online]. Aktualizováno 1. 4. 2017 [vid. 22. 3. 2017].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#cast3>